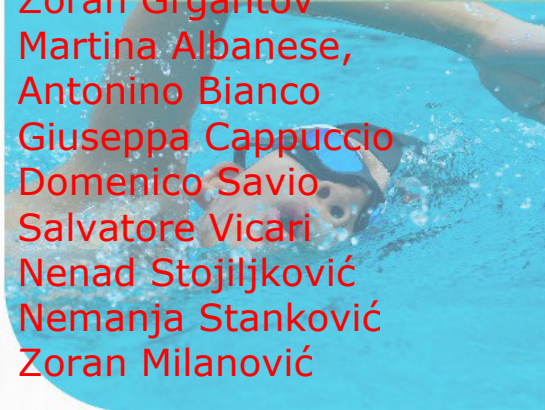
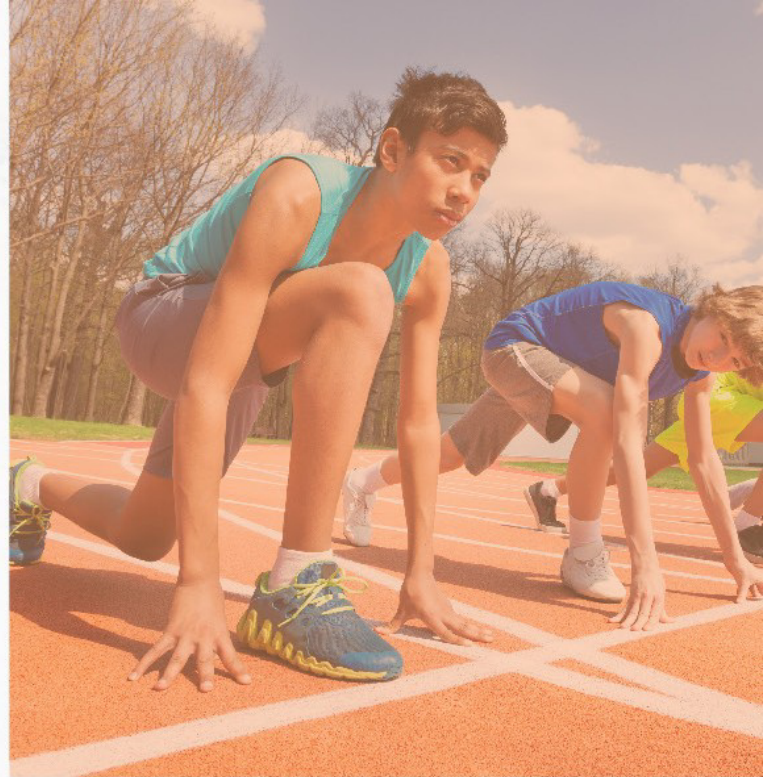

Prepoznavanje talentovane djece

Dino Mujkić
Aela Ajdinović
Jana Čarkadžić
Damira Vranešić- Hadžimehmedović
Sinisa Kovač
Epameinondas Koutavelis
Vasileios Margaritis
Andri Psilogeni
Mojca Doupona
Ole Keldoerf
Laura Capranica
Ana Kezić
Ivica Zelić
Dražen Čular
Tea Gutović
Zoran Grgantov
Martina Albanese,
Antonino Bianco
Giuseppa Cappuccio
Domenico Savio
Salvatore Vicari
Nenad Stojiljković
Nemanja Stanković
Zoran Milanović

Prepoznavanje talentovane djece

Sarajevo, 2024.

Impressum

Za izdavača/For the publisher: Dino Mujkić, Jana Čarkadžić

Autori /Authors:

Dino Mujkić
Aela Ajdinović
Jana Čarkadžić
Damira Vranešić-Hadžimehmedović
Siniša Kovač
Epameinondas Koutavelis
Vasileios Margaritis
Andri Psilogeni
Mojca Doupona
Ole Keldoerf
Laura Capranica
Ana Kezić

Ivica Zelić
Dražen Čular
Tea Gutović
Zoran
Grgantov
Martina Albanese
Antonino Bianco
Giuseppa Cappuccio
Domenico Savio Salvatore Vicari
Nenad Stojiljković
Nemanja Stanković
Zoran Milanović

Recenzija/Review: Husnija Kajmović, Slavenko Likić

Prevod i lektorisanje / Translation and proofreading: Aela Ajdinović

Design: Melina Argyrou

Elektronska verzija / Electronic Version

ISBN 978-9926-8353-3-0

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem **61182726**

Septembar, 2024

UCILISTE CENTAR IZVRSNOSTI SPLITSKO DALMATINSKE ZUPANIJE USTANOVA ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH (coordinator), Croatia

CSI CENTER FOR SOCIAL INNOVATION LTD, Cyprus

SARAJEVO SUSRET KULTURA, Bosnia and Herzegovina

UNIVERSITA DEGLI STUDI DI PALERMO, Italy

THE EUROPEAN ATHLETE AS STUDENT, Malta

KMOP – Education and Innovation Hub (Dissemination Leader)

FACULTY OF SPORT AND PHYSICAL EDUCATION UNIVERSITY OF NIS, Serbia

Uvod u obrazovanje zasnovano na Cloud-u za kreativne sportske talente

Ovaj dokument se odnosi na Projekat, a koji su korisnici zajednički ili pojedinačno izradili u bilo kom obliku i na bilo koji način, odražava isključivo stav autora i Nacionalna agencija i Evropska komisija nisu odgovorne za bilo kakvu upotrebu informacije koje sadrži.

Sadržaj

Projekat TALENT –ideja iza projekta

MODUL I	Pozadina i Uvod.....8
	Specifični ciljevi i ciljevi projekta TALENT.....10
	Detaljan opis specifičnih ciljeva.....10
	Očekivani rezultati.....14
	Uvod u implementaciju projekta.....16
	Standardi za prepoznavanje talentovane djece.....16
	Sport Talent Online Platform (E-STOP).....18
	Strategies for Recognizing Talented Children.....20
	Next Steps.....21
	Studija slučaja.....30
	Zaključak i budući pravci.....33
Buduća istraživanja i primjene.....34	
Poziv na akcij.....35	

Implementacija timskog rada i zajedničkih uvida u prepoznavanje talenata - Meke vještine

MODUL III	Uvod.....66
	Meke vještine – komunikacija, aktivno slušanje.....67
	Studija slučaja.....70
	Emocionalna inteligencija.....74
	Studija slučaja.....78
	Kooperativnoučenje.....82
	How Cooperative learning came about.....82
	Kako je nastalo kooperativno učenje.....82
	Uloga nastavnika.....83
	Teorija socijalne međuzavisnosti.....83
Studija slučaja.....86	

Mentorstvo u inkluzivnim okruženjima – Izazovi i mogućnosti

MODUL II	Uvod.....42
	Znaci talenata u učionici.....43
	Inkluzivne prakse za prepoznavanje talenata.....45
	Implementacija personalizovanih planova učenja za talentovane učenike.....47
	Pružanje prilika za obogaćivanje u učionici.....50
	Promocija socijalnog i emocionalnog blagostanja talentovanih učenika.....53
	Uključivanje roditelja i staratelja u prepoznavanje i podršku talenta.....55
	Studija slučaja.....56

Praktično prepoznavanje talenata i strategije podrške

MODUL IV	Uvod.....96
	Pomoćne akademske strukture: Implementacija struktura podrške za akademski uspjeh studenata sa dualnom karijerom.....99
	Kolaborativni pristup: Podsticanje saradnje između škola i sportskih klubova za razvoj dualnih karijera.....103
	Strategije blagostanja: Davanje prioriteta mentalnom i fizičkom blagostanju talentovanih pojedinaca.....104
	Institucionalne politike za dualne karijere: Usmjeravanje donosilaca odluka ka politikama koje olakšavaju razvoj dualnih karijera za talentovane pojedince.....108

MODUL I

Projekat TALENT – ideja iza projekta

Modul I: Projekat TALENT – ideja iza projekta

Projekat TALENT nudi inovativan pristup podršci mladim sportistima koji žele uspješno da kombinuju sportsku karijeru i obrazovanje. Kao rezultat saradnje sedam evropskih zemalja, cilj projekta je stvaranje sveobuhvatnog sistema za prepoznavanje i razvoj sportskih talenata. Ovo poglavlje se bavi glavnim ciljevima projekta, poput razvijanja metodologija za ranu identifikaciju talenata, prilagođavanja obrazovnih programa potrebama sportista, i stvaranja podržavajućeg okruženja koje uključuje trenere, edukatore i porodice. Kroz analizu radnih paketa i studija slučaja iz različitih zemalja, poglavlje pruža detaljan uvid u sprovođenje i rezultate projekta, ističući njegov potencijalni dugoročni uticaj na mlade sportiste širom Evrope.

Cilj modula:

Ovaj modul ima za cilj da pruži sveobuhvatan pregled projekta TALENT, uključujući njegove ciljeve, metodologiju i očekivane rezultate, s fokusom na podršku mladim sportskim talentima koji balansiraju između sportskih i akademskih obaveza. Modul obuhvata različite aspekte projekta, kao što su identifikacija talenata, razvoj obrazovnih i trening programa, te implementacija online platforme za podršku sportistima.

Tematske Jedinice:

1. Uvod u projekat TALENT

Osnovna ideja i motivacija za projekat
Ciljevi i trajanje projekta

3. Radni paketi projekta

Standardi za prepoznavanje talentovane djece
Online platforma za sportske talente (E-STOP)
Strategije za prepoznavanje talentovane djece

5. Studija slučaja

2. Ciljevi i specifični zadaci projekta

Razvoj sistema za identifikaciju talenata
Unapređenje obrazovnih i programa obuke
Kreiranje podržavajućeg okruženja za sportiste

4. Naredni koraci

Primjena metodologija projekta TALENT

6. Zaključci i budući pravci

Postignuća i izazovi do sada
Preporuke za dalji razvoj i istraživanje

Pozadina i uvod

Projekat TALENT proizašao je iz strateške saradnje sedam evropskih zemalja, među kojima su Hrvatska, Italija, Grčka, Malta, Kipar, Srbija i Bosna i Hercegovina. Pod rukovodstvom Centra izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije (CI SDZ), projekat okuplja raznovrstan konzorcijum univerziteta, nevladinih organizacija i mrežnih organizacija. Ova partnerstva kombinuju jedinstvene snage i iskustva svakog učesnika kako bi se efikasno odgovorilo na izazove s kojima se suočavaju mladi sportisti koji balansiraju između sportskih i akademskih karijera.

Pokrenut 1. decembra 2022. godine, s trajanjem od 30 mjeseci, projekat TALENT je osmišljen da promoviše sveobuhvatan pristup u identifikaciji i razvoju sportskih talenata. Korištenjem naprednih obrazovnih metoda i inovativnih sportskih naučnih tehnologija, projekat teži stvaranju podržavajućeg okruženja koje omogućava uravnotežen razvoj mladih talenata kako u obrazovanju, tako i u sportu.

Ova multinacionalna saradnja nije samo podjela resursa, već i spoj kulturnih perspektiva i stručnosti, koji obogaćuje pristup projekta i povećava njegovu primjenljivost u različitim društveno-ekonomskim kontekstima. Očekuje se da će sinergija ovog raznolikog konzorcijuma uspostaviti nove standarde u identifikaciji i razvoju sportskih talenata, pružajući model koji se može prilagoditi i primijeniti u drugim dijelovima svijeta.

Cilj projekta

Glavni cilj projekta TALENT je da uskladi sport i obrazovanje na način koji omogućava mladim sportistima da uspješno balansiraju između svojih dualnih karijera. Ova integracija je od suštinskog značaja jer zahtjevi za postizanjem visokih rezultata kako u akademskim krugovima tako i u sportu mogu izazvati veliki pritisak na mlade ljude, što često dovodi do iscrpljenosti ili ranog odustajanja iz jednog ili oba područja.

Projekat ima za cilj:

Razviti robustne sisteme identifikacije:

Uspostaviti inovativne metodologije za rano prepoznavanje potencijala kod mladih sportista. Ovi sistemi će kombinovati tradicionalne fizičke procjene sa savremenim psihološkim analizama kako bi se obezbijedio sveobuhvatan uvid u sposobnosti svakog sportiste.

Poboljšati obrazovne i trening programe:

Prilagoditi obrazovne planove i programe obuke koji odgovaraju specifičnim potrebama sportista s dualnom karijerom. To podrazumijeva fleksibilne školske rasporede i personalizovane trening planove, usklađene s akademskim i sportskim obavezama sportista.

Njegovati podržavajuće okruženje:

Stvoriti okruženje koje razumije pritiske s kojima se suočavaju mladi talenti i pruža potrebnu psihološku i logističku podršku. To uključuje obuku trenera, edukatora i članova porodice kako bi bolje razumijeli i podržali potrebe sportista s dualnom karijerom.

Promovisati razvoj politika:

Zagovarati politike koje podržavaju dualne karijere na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. Projekat ima za cilj podizanje svijesti među donosiocima odluka o važnosti ovakvih sveobuhvatnih sistema podrške, podstičući usvajanje odgovarajućih propisa i resursa.

Ostvarivanjem ovih ciljeva, projekat TALENT ima za cilj ne samo podršku trenutnoj generaciji mladih sportista, već i uspostavljanje održivog modela za buduće talente, omogućavajući im da ostvare svoje dualne ciljeve bez kompromisa. Uspjeh ovog projekta mogao bi značajno da transformiše način na koji se talenti razvijaju u sportu i obrazovanju, pružajući plan koji druge zemlje i regioni mogu da usvoje.

Specifični ciljevi i ciljevi projekta TALENT

Detaljan opis specifičnih ciljeva

Projekat TALENT je osmišljen da adresira nekoliko ključnih oblasti u podršci i razvoju mladih sportista koji balansiraju između sportskih i akademskih karijera. Ova inicijativa ne samo da ima za cilj otkrivanje i njegovanje potencijala, već i uspostavljanje održivog okvira koji će podržavati ove pojedince tokom njihovih formativnih godina. Navedeni specifični ciljevi osmišljeni su da efikasno odgovore na ove potrebe.

1. Unapređenje detekcije sportskih talenata

Prvi cilj projekta TALENT je unapređenje procesa koji se koriste za prepoznavanje sportskih talenata u ranom uzrastu. Tradicionalne metode često se fokusiraju isključivo na fizičke osobine poput brzine, snage i agilnosti (Baker, Coble i Fraser-Thomas, 2009; Reilli, Bangso & Franks, 2000; Villiams & Reilli, 2000). Iako su ti faktori nesumnjivo značajni, projekat TALENT teži da doda i druge kriterije:

- **Psihološka evaluacija:** Uključivanje mentalne izdržljivosti, otpornosti i procjene psihološke dobrobiti kako bi se osiguralo da su sportisti mentalno i fizički spremni za izazove dualnih karijera. Koncept mentalne čvrstine i otpornosti prema Carol Dvek usko je povezan sa njenom teorijom o "mentalitetu rasta." Prema Dveku, osobe sa ovakvim mentalnim sklopom vjeruju da se njihove sposobnosti i inteligencija mogu razvijati kroz posvećenost, naporan rad i učenje iz neuspjeha. Ova perspektiva podstiče mentalnu čvrstinu, jer su ovi pojedinci skloniji prihvatanju izazova, istraivanju u suočavanju sa neuspjesima i viđenju truda kao puta ka uspjehu. Kada je riječ o otpornosti, Dvekov pristup naglašava važnost posmatranja prepreka i neuspjeha kao prilika za rast, a ne kao nepremostivih barijera. Ovakav način razmišljanja pomaže pojedincima da se brže oporave od poteškoća, prilagode promjenljivim okolnostima i održe motivaciju i fokus tokom vremena. Njegovanjem mentaliteta rasta, sportisti mogu poboljšati svoju psihološku otpornost, što im omogućava bolje upravljanje zahtjevima dualnih karijera u sportu i obrazovanju (Dweck, 2006; Dweck, 2012; Yeager & Dweck, 2012).

Evo tri prijedloga upitnika za procjenu mentalne čvrstine i otpornosti. Ovi prijedlozi upitnika mogu se koristiti za procjenu različitih aspekata mentalne otpornosti i čvrstine kod sportista, omogućavajući bolje razumijevanje njihovih psiholoških karakteristika i potreba.

1. Upitnik za procjenu mentalne izdržljivosti (Sports Mental Toughness Questionnaire - SMTQ)

Uputstva: Ocjenite koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama koristeći skalu od 1 do 5, gde 1 znači „uopšte se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“.

1. Uvijek ostajem miran pod pritiskom. (1 2 3 4 5)
2. Mogu se brzo oporaviti nakon neuspjeha. (1 2 3 4 5)
3. Vjerujem u svoju sposobnost da ostvarim svoje ciljeve bez obzira na poteškoće. (1 2 3 4 5)
4. Uvijek pronađem način da se motivišem čak i kada su okolnosti teške. (1 2 3 4 5)
5. Kada sam suočen sa izazovima, osjećam se još odlučnijim da uspijem. (1 2 3 4 5)

2. Upitnik za procjenu otpornosti (Connor-Davidson Resilience Scale - CD-RISC)

Uputstva: Ocjenite koliko često se slažete sa sljedećim tvrdnjama koristeći skalu od 1 do 5, gde 1 znači „nikad“, a 5 „uvijek“.

1. Mogu se prilagoditi kada dođe do promjena. (1 2 3 4 5)
2. Sklon sam da vidim duhovitu stranu stvari čak i kada su teške. (1 2 3 4 5)
3. Mogu da se nosim sa stresom jer sam ranije iskusio teška vremena. (1 2 3 4 5)
4. Osjećam da mogu da prevaziđem poteškoće jer uvijek dajem sve od sebe. (1 2 3 4 5)
5. Kada me stvari uznemire, mogu brzo da se smirim (1 2 3 4 5)

3. Upitnik za procjenu rasta i razvoja (Growth Mindset Questionnaire)

Uputstva: Ocjenite koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama koristeći skalu od 1 do 5, gde 1 znači „uopšte se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“.

1. Vjerujem da se moje sposobnosti mogu razviti trudom i radom. (1 2 3 4 5)
2. Kada se suočim sa teškim zadatkom, uzbuđen sam zbog mogućnosti da naučim nešto novo. (1 2 3 4 5)
3. Smatram da je kritika korisna za moj razvoj. (1 2 3 4 5)
4. Kada ne uspijem, vidim to kao priliku da rastem i napredujem. (1 2 3 4 5)
5. Uvijek tražim nove izazove koji će me učiniti boljom osobom. (1 2 3 4 5)

- **Obrazovna postignuća:** Prepoznavanje da akademske vještine također ukazuju na disciplinu i radnu etiku, koji su ključni za upravljanje dualnim karijerama.

- **Faktori i sistemi socijalne podrške:** S obzirom na sisteme podrške koji su dostupni sportisti, uključujući porodicu, obrazovne institucije i sportske klubove, koji mogu značajno uticati na njihov razvoj.

2. Podrška dualnim karijerama

Podrška sportistima u upravljanju dualnim karijerama zahtjeva višestruki pristup. Projekat ima za cilj nekoliko ključnih oblasti za pružanje ove podrške:

- **Fleksibilne obrazovne strukture:** Saradnja sa obrazovnim institucijama radi obezbjeđivanja fleksibilnih rasporeda učenja i online resursa koji se prilagođavaju potrebama mladih sportista za treningom i takmičenjem. Ovaj pristup podrazumijeva kreiranje personalizovanih rasporeda, produžene rokove, i korištenje platformi za e-učenje, kako bi se sportistima omogućilo efikasno balansiranje akademskih i sportskih obaveza. Ove strukture smanjuju stres i rizik od sagorjevanja, pružajući sportistima priliku da se istaknu u obje oblasti.

- **Vođenje karijere i savjetovanje:** Pružanje karijernog savjetovanja kako bi se sportistima pomoglo u planiranju njihovih obrazovnih i sportskih puteva na način koji je usklađen, omogućavajući im da donose informisane odluke koje podržavaju oba aspekta njihovog života.

- **Podrška zdravlju i dobrobiti:** Uspostavljanje programa za praćenje i unapređenje fizičkog i mentalnog zdravlja sportista s dualnim karijerama, pomažući im da upravljaju stresom i izbjegnu sagorjevanje.

3. Minimiziranje stope napuštanja

Jedan od značajnih izazova s kojima se suočavaju mladi sportisti je visoka stopa napuštanja sporta ili akademskih studija zbog ogromnih pritisaka. Projekat TALENT rješava ovo pitanje kroz:

· **Mreže za podršku zajednice i vršnjaka:** Stvaranje mreža podrške koje uključuju vršnjake, mentore i savjetnike koji mogu pružiti smjernice i ohrabrenje.

· **Programe angažovanja i motivacije:** Razvijanje radionica i seminara koji omogućavaju da sportisti budu angažovani i motivisani kako u svom sportskom, tako i u akademskom radu.

· **Sisteme priznanja i nagrađivanja:** Implementacija sistema za priznavanje i nagrađivanje napretka i dostignuća kako u sportu, tako i u akademskim krugovima, jačajući vrijednost vođenja dualnih karijera.

Očekivani rezultati

Završetkom projekta TALENT predviđa se nekoliko mjerljivih ishoda, koji odražavaju uspjeh i uticaj inicijative na dualne karijere mladih sportista. Ovi rezultati uključuju:

1. Povećane stope zadržavanja

Projekat ima za cilj da poveća stope zadržavanja u sportu i obrazovanju među talentovanim mladima kroz:

- Smanjenje stope odustajanja za najmanje 30% kroz poboljšanu podršku i resurse (Burgos et al., 2018; Oreopoulos, 2012).
- Povećanje broja sportista koji uspješno upravljaju dualnim karijerama obezbjeđivanjem integrisanih sistema podrške koji zadovoljavaju i akademske i sportske zahtjeve.

2. Poboljšani performansi u sportu i akademskim krugovima

Kroz ciljanu obuku, obrazovnu podršku i psihološko savjetovanje, od sportista se očekuje da pokažu:

- Poboljšani akademski rezultati, jer im fleksibilni raspored i podrška omogućavaju da bolje upravljaju svojim studijama.
- Poboljšane atletske performanse zahvaljujući holističkim programima treninga koji uzimaju u obzir psihološke i fizičke aspekte.

3. Širi uticaj polise

Projekat također ima za cilj da utiče na sportsku i obrazovnu politiku kroz:

- Uspostavljanje modela najbolje prakse za podršku dualnim karijerama, koji se mogu usvojiti na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.
- Zalaganje za politike koje prepoznaju posebne potrebe sportista sa dualnom karijerom, obezbjeđujući da ti pojedinci dobiju potrebnu podršku i od obrazovnih institucija i od sportskih organizacija.

Projekat TALENT

je spreman da značajno doprinese načinu na koji se njeguju talenti u sportu i akademskoj zajednici, sa ciljem da postavi novi standard za podršku mladim sportistima u njihovim dualnim karijerama. Kroz svoj sveobuhvatan pristup i specifične ciljeve, projekat nastoji da stvori održivo i podržavajuće okruženje koje će omogućiti mladim talentima da napreduju u svim aspektima njihovog života..

Uvod u implementaciju projekta

Standardi za prepoznavanje talentovane djece

Cil: Ustanoviti i usavršiti standarde i kriterije za identifikaciju talentovane djece u sportu i procijeniti kako ovi standardi utiču na školsko okruženje.

Detalji implementacije:

- Razvoj standarda identifikacije: Radni paket 2 (VP2) fokusira se na kreiranje sveobuhvatnog skupa standarda koji obuhvataju fizičke i psihološke atribute. Ovi standardi su osmišljeni tako da budu dinamični i da se prilagođavaju novim istraživanjima i podacima kako postaju dostupni.
- Integracija sa obrazovnim sistemima: Ovaj radni paket također istražuje odnos između prepoznavanja talenata u sportskom i akademskom okruženju. Cilj je osigurati da talentovani mladi sportisti ne moraju žrtvovati svoje obrazovanje da bi se istakli u sportu. Razvijaju se partnerstva sa školama kako bi se olakšale dualne karijere.
- Prikupljanje i analiza politika: Krična komponenta VP2 je prikupljanje i analiza postojećih politika u vezi s napuštanjem škole i sporta. Ovo uključuje prikupljanje podataka iz svih zemalja učesnica kako bi se identificirale najbolje prakse i uočile praznine u aktuelnim politikama koje utiču na sportiste s dualnom karijerom.

Očekivani rezultati:

- Standardizovani protokol za identifikaciju talenata u više sportskih disciplina.
- Unapređena saradnja između sportskih organizacija i obrazovnih institucija.
- Preporuke za promjene politike za podršku dualne karijere, na osnovu sveobuhvatne analize podataka.

Izazovi:

- Usklađivanje različitih obrazovnih i sportskih sistema u različitim zemljama.
- Osigurati da standardi identifikacije budu inkluzivni i prilagodljivi različitim kulturnim kontekstima.

Implementacija i rezultati Standarda za prepoznavanje talentovane djece:

Nacionalni izvještaji o desk analizi i najboljim praksama za svaku zemlju pružili su pregled trenutne situacije u vezi s identifikacijom i razvojem talenata, uz dodatne izvještaje o sprovedenim fokus grupama s edukatorima i sportskim trenerima. Ključni zaključci ukazuju na potrebu za unapređenjem sistema koji standardizuje identifikaciju i razvoj talenata, kako u sportu, tako i u obrazovanju. Treneri i edukatori naglašavaju potrebu za boljim međusobnim razumijevanjem, poboljšanjem ljudskih i infrastrukturnih resursa, kao i promjenom pristupa ključnih donosilaca odluka prema mladima.

Na osnovu ključnih saznanja iz izvještaja, projektni konzorcijum je izradio Metodološki priručnik sa standardima za otkrivanje i procjenu potencijala talentovane djece u sportu. Ovaj priručnik stavlja akcenat na ideju pozitivnog razvoja mladih i identificira ključne faze za razvoj i prepoznavanje talenata. Također naglašava važnost uključivanja bioloških, kognitivnih, psiholoških i socijalnih aspekata individualnog razvoja kako bi se uspostavio odgovarajući sistem koji podržava uspješan razvoj talenata.

Sport Talent Online Platforma (E-STOP)

Cilj: Razviti najsavremeniju platformu zasnovanu na cloud-u koja služi kao centralno skladište podataka o mladim sportistima i pruža alate za njihovo upravljanje i razvoj.

Detalji implementacije:

Razvoj platforme: E-STOP platforma se razvija kao jednostavan, pristupačan online resurs za sportiste, trenere, edukatore i roditelje. Sadrži module za unos podataka, praćenje talenta, analizu učinka i obrazovne resurse.

Karakteristike i funkcionalnosti: Ključne karakteristike uključuju personalizovanu kontrolnu tablu za svakog korisnika, analizu podataka u realnom vremenu i interaktivne alate za zakazivanje, povratne informacije i komunikaciju. Platforma također uključuje AI i tehnologije mašinskog učenja za predviđanje potencijalnog odustajanja i predlaganje intervencija.

Privatnost i bezbjednost podataka: S obzirom na osjetljivost uključenih podataka, robusne mjere bezbjednosti i usklađenost sa GDPR i drugim propisima o privatnosti su kritične komponente E-STOP platforme.

Očekivani rezultati:

- Sveobuhvatno digitalno rješenje koje podržava otkrivanje, razvoj i upravljanje sportskim talentima
- Poboljšana komunikacija i razmjena podataka među svim zainteresovanim stranama uključenim u razvoj mladih sportista.
- Uvidi vođeni podacima koji omogućavaju bolje donošenje odluka u upravljanju dualnim karijerama.

Izazovi:

- Obezbjedivanje angažovanja korisnika sa platformom u različitim demografskim kategorijama.
- Balansiranje potrebe za sveobuhvatnim prikupljanjem podataka uz poštovanje zakona o privatnosti i zaštiti podataka.

Implementacija i rezultati E-STOP platforme:

Na osnovu ideja Metodološkog priručnika kreirana je online platforma u cilju kreiranja korisnog digitalnog alata sa svim ažurnim informacijama za sve zainteresovane strane i strane zainteresovane za proces razvoja talenata. E-STOP platforma je personalizovana za djecu, roditelje, trenere, vaspitače, donosiocice odluka ili bilo koga drugog i na osnovu datih podataka pruža informacije o cijelom procesu i organizacijama koje pomažu u procesu otkrivanja i razvoja talenata. Platforma dolazi sa specifičnim korisničkim uputstvima dostupnim na engleskom i nacionalnim jezicima svih članova konzorcijuma i dostupna je svim zainteresovanim da se prijave i otkriju više o talentima.

Strategije za prepoznavanje talentovane djece

Cilj: Sprovesti strategije za efikasno prepoznavanje talentovane djece, razviti edukativne materijale i sprovesti pilot programe obuke za nastavnike i trenere.

Detalji implementacije:

Razvoj programa obuke: Ovaj radni paket uključuje kreiranje specijalizovanih programa obuke za edukatore i trenere. Ovi programi su osmišljeni da ih osposobe sa vještinama i znanjem neophodnim za efikasno identifikovanje i podršku talentovanoj djeci.

Obrazovni materijali: Različiti materijali, uključujući priručnike, online kurseve i interaktivne seminare, se razvijaju. Ovi resursi se fokusiraju na holistički razvoj sportista, uključujući elemente kao što su mentalno zdravlje, savjeti o ishrani i planiranje karijere.

Pilot implementacije: Pilotske obuke se sprovode u različitim zemljama konzorcijuma da bi se testirali i usavršili materijali i metodologije za obuku. Povratne informacije sa ovih sesija će se koristiti za prilagođavanja i poboljšanja.

Očekivani rezultati:

- Poboľšane sposobnosti trenera i edukatora da prepoznaju i njeguju talente.
- Sveobuhvatni obrazovni materijali koji su široko dostupni i lako prilagodljivi.
- Uspješni pilot programi koji pokazuju efikasnost obuke i razvijenih materijala.

Izazovi:

- Prilagođavanje materijala za obuku različitim obrazovnim i kulturnim kontekstima.
- Mjerenje uticaja programa obuke na stvarno prepoznavanje i razvoj talenata.

Ovaj odjeljak obrazovnog materijala detaljno opisuje strateške inicijative u okviru RP2, RP3 i R4 projekta TALENT, fokusirajući se na postavljanje standarda, razvoj digitalnih alata i unapređenje obrazovnih strategija za podršku talentovanim mladim sportistima. Ovi radni paketi čine srž strategije implementacije projekta, sa ciljem da se stvori održivo i podržavajuće okruženje za dualne karijerne puteve.

Sljedeći koraci

Projekat TALENT je svojim sveobuhvatnim pristupom implementiran u nekoliko zemalja učesnica. Ove implementacije, ili studije slučaja, pružaju primjenu metodologija projekta u stvarnom svijetu. Svaka studija slučaja nudi jedinstven uvid u to kako se različiti regioni prilagođavaju i primjenjuju standarde i tehnologije koje je razvio projekat TALENT kako bi podržali puteve dualne karijere za mlade sportiste. Sljedeći odjeljci detaljno opisuju rezultate, izazove i povratne informacije od ključnih zainteresovanih strana, uključujući sportiste, trenere i edukatore u različitim studijama slučaja.

Hrvatska

Pregled:

Hrvatska se fokusirala na integraciju metodologija projekta TALENT u postojeće okvire sportskog obrazovanja. Značajan aspekt hrvatske implementacije bila je saradnja između sportskih klubova/akademija i obrazovnih institucija kako bi se omogućio neometani dualni put karijera.

Izazovi:

- **Prilagođavanje** akademskih rasporeda kako bi se prilagodili rigoroznim treninzima.
- **Obezbeđivanje** dosljedne komunikacije između obrazovnih institucija i sportskih akademija.

Povratne informacije:

Sportisti su cijenili strukturiranu podršku, primjećujući poboljšanja u svojim akademskim i sportskim performansama. Treneri i edukatori su istakli korist od zajedničkih resursa i znanja, ali su naglasili potrebu za fleksibilnijim akademskim odredbama za sportiste koji učestvuju na međunarodnim takmičenjima.

Ishodi:

- Poboljšani sistemi identifikacije i podrške talentovanim sportistima.
- Razvoj specijalizovanih nastavnih planova i programa koji integrišu sportsko i akademsko obrazovanje.
- Povećana svijest među prosvjetnim radnicima i sportskim profesionalcima o važnosti dualne podrške u karijeri.

Predložena rješenja za izazove u Hrvatskoj:

1. Prilagođavanje akademskog rasporeda za studente-sportiste
2. Obezbeđivanje dosljedne komunikacije između obrazovnih institucija i sportskih akademija

Italy

Pregled:

Implementacija projekta TALENT u Italiji naglasila je korištenje platforme E-STOP (app.talent-edu.eu) za praćenje i podršku sportistima širom zemlje. Platforma je posebno korištena u regionima sa visokom koncentracijom sportskih akademija.

Izazovi:

- Otpor starijih trenera koji nisu upoznati sa digitalnim alatima.
- Integrisanje različitih izvora podataka u jedinstvenu platformu.

Ishodi:

- Uspostavljanje centralizovane baze podataka za praćenje performansi sportista i akademskog napretka.
- Poboljšana sposobnost predviđanja potencijalnih napuštanja i proaktivne intervencije.
- Povećano zadržavanje sportista u sportskim i akademskim programima.

Povratne informacije:

Sportisti su smatrali da su digitalni alati korisni za praćenje njihovog napretka i dobijanje prilagođene podrške. Nastavnici su pohvalili pristup zasnovan na podacima, koji je omogućio bolje prilagođenu akademsku podršku, dok su neki treneri tražili dodatnu obuku kako bi bolje iskoristili platformu.

Srbija

Pregled:

Srbija se fokusirala na obrazovnu komponentu projekta TALENT, posebno na razvoj i distribuciju materijala za obuku za trenere i edukatore.

Izazovi:

- **Standardizacija** materijala za obuku u različitim obrazovnim i sportskim kontekstima.
- **Prevazilaženje** početnog skepticizma prema novim metodologijama među veteranskim edukatorima i trenerima.

Ishodi:

- Sveobuhvatni programi obuke koji se sprovode u sportskim školama.
- Povećana kompetencija među edukatorima i trenerima u identifikaciji i njegovanju talenata.
- Razvoj mreže saradnje između sportskih i obrazovnih institucija.

Povratne informacije:

Bilo je pozitivnih priznanja mladih sportista koji su se osjećali više shvaćenim i podržanim od strane trenera i edukatora. Nastavnici i treneri su primjetili značajno poboljšanje u njihovoj sposobnosti da efikasno sarađuju u korist sportista.

Kipar

Pregled:

Na Kipru, fokus je bio na korištenju metodologija projekta TALENT za unapređenje postojećih programa identifikacije talenata u školama i lokalnim sportskim klubovima.

Izazovi:

- **Usklađivanje** novih standarda identifikacije sa postojećim protokolima. Integrisanje novih standarda za identifikaciju talenata u tradicionalne sisteme može biti teško. Neophodna je stalna obuka i prilagođavanje kako bi se osiguralo da su ove nove metode prihvaćene i djelotvorno sprovedene.
- **Podsticanje** dosljedne upotrebe psiholoških procjena. Obezbjedivanje da se psihološke evaluacije dosljedno koriste zajedno sa fizičkim procjenama zahtijeva kontinuirano obrazovanje i podršku trenerima i edukatorima da shvate njihovu važnost i primjenu.

Ishodi:

- Unaprijeđeno rano otkrivanje atletskih talenata kroz poboljšane standarde i saradnju između škola i sportskih klubova.
- integracija psiholoških procjena u proces identifikacije talenata.
- Kreiranje sveobuhvatnijeg sistema podrške za sportiste sa dualnom karijerom.

Povratne informacije:

Povratne informacije od zainteresovanih strana su generalno bile pozitivne, uz značajno poštovanje za holistički pristup identifikaciji talenata. Uočeni su izazovi u prilagođavanju novih metoda tradicionalnim sistemima, koji zahtijevaju stalno obrazovanje i prilagođavanje.

Bosna I Hercegovina

Poboljšanje struktura podrške:

- **Razviti** namjenske timove za podršku u školama i sportskim klubovima kako bi se obezbijedilo stalno vođenje i resurse za sportiste sa dualnom karijerom.
- **Uspostaviti** jasne kanale komunikacije između obrazovnih institucija i sportskih organizacija kako bi se olakšala koordinacija rasporeda i sistema podrške.

Obuka i razvoj:

- **Sprovoditi** redovne radionice i treninge za edukatore i trenere o specifičnim potrebama i izazovima sa kojima se suočavaju sportisti sa dualnom karijerom.
- **Sprovoditi** mentorske programe gdje iskusni sportisti mogu da usmjeravaju i podržavaju mlađe talente.

Zagovaranje politike:

- **Zalažu** se za razvoj nacionalnih politika koje prepoznaju i podržavaju puteve dualne karijere sportista.
- **Sarađujte** sa kreatorima politika kako biste osigurali integraciju sportskih i obrazovnih politika koje olakšavaju dualne karijere mladih sportista.

Grčka

Integracija digitalnih alata:

- **Proširite** upotrebu E-STOP platforme kako biste uključili više škola i sportskih klubova, obezbjeđujući širok pristup resursima i podršci koju nudi.
- **Obezbijediti** obuku za edukatore, trenere i sportiste o tome kako da efikasno koriste digitalne alate za praćenje napretka i upravljanje dualnim karijerama.

Podrška zajednice i vršnjaka:

- **Uspostavite** mreže podrške u zajednici koje uključuju vršnjake, mentore i savjetnike koji mogu da pruže smjernice i ohrabrenje sportistima sa dualnom karijerom.
- **Stvoriti** prilike za vršnjačku interakciju i podršku kroz radionice, seminare i aktivnosti izgradnje tima.

Programi holističkog razvoja:

- **Razviti** sveobuhvatne programe koji se bave fizičkim i psihološkim aspektima razvoja sportiste.
- **Uključite** psihološku procjenu i usluge podrške u proces razvoja talenata kako biste osigurali da su sportisti dobro zaokruženi i pripremljeni za zahtjeve dualnih karijera.

Malta

Fleksibilne obrazovne strukture:

- **Saradnja** sa obrazovnim institucijama na kreiranju fleksibilnih rasporeda učenja koji odgovaraju rasporedu treninga i takmičenja sportista.
- **Razvijte** module i resurse za učenje na mreži koji omogućavaju sportistima da nastave školovanje na daljinu kada je to potrebno.

Učešće roditelja:

- **Povećati** uključivanje roditelja u proces razvoja talenata kroz radionice i informativne sesije.
- **Obezbijediti** resurse i smjernice roditeljima o tome kako da efikasno podrže dualne karijere svoje djece, obezbjeđujući uravnotežen pristup sportu i akademskoj nastavi.

Monitoring i evaluacija:

- **Implementirati** sisteme za redovno praćenje i evaluaciju programa podrške za dualne karijere kako bi se identifikovale oblasti za poboljšanje.
- **Prikupite** povratne informacije od sportista, edukatora i trenera da biste poboljšali i poboljšali postojeće strukture podrške.

Sinteza i budući pravci

Ove studije slučaja ilustruju praktičnu primjenu i stvarni uticaj metodologija TALENT projekta. Iako se svaka zemlja suočila sa jedinstvenim izazovima, zajedničke teme poboljšanja podrške u dualnoj karijeri i poboljšane saradnje su bile očigledne.

Studije slučaja projekta TALENT

pokazuju praktičnu primjenu i uticaj njegovih metodologija u stvarnom svijetu, pokazujući poboljšanja u dualnoj podršci u karijeri kroz fleksibilne obrazovne strukture i poboljšanu saradnju između obrazovnih i sportskih institucija. Uprkos jedinstvenim izazovima u svakoj zemlji, kao što je prilagođavanje novih standarda identifikacije i obezbjeđivanje dosljedne upotrebe psiholoških procjena, zainteresovane strane su cjenile holistički pristup, ukazujući na pozitivne ishode i potrebu za kontinuiranom edukacijom i prilagođavanjem (American Psychological Association, 2012).

U budućnosti, projekat će se fokusirati na usavršavanje svojih pristupa na osnovu dobijenih povratnih informacija, poboljšanje obuke za digitalne alate i proširenje obrazovnih materijala kako bi bolje služili i sportistima i edukatorima. Sljedeći koraci također uključuju dublju analizu dugoročnih uticaja na zadržavanje i uspjeh sportista, sa ciljem daljeg učvršćivanja temelja postavljenih ovim početnim primjenama.

Studija slučaja

Integracija dualnog sistema podrške u karijeri za mlade sportaše u Hrvatskoj

Opis problema:

Integracija dualnih sistema podrške u karijeri za mlade sportaše u Hrvatskoj suočava se s nekoliko izazova, uključujući nedostatak razumijevanja među dionicima, pritisak za uspjeh kako u akademskom tako i u sportu, i neadekvatnu integraciju obrazovnih i sportskih okvira.

Ključni elementi studije slučaja:

1. Nedostatak razumijevanja:

Postoji ograničena svijest među edukatorima, trenerima i kreatorima politike o jedinstvenim potrebama i izazovima sa kojima se susreću mladi sportisti koji vode dualne karijere.

Primjer: Nastavnici možda ne razumiju fizičke i psihološke zahtjeve sportske obuke visokog nivoa, što dovodi do nedovoljne akademske podrške.

2. Pritisak za uspjeh:

Mladi sportisti su pod ogromnim pritiskom da se ističu i akademski i u sportu, što često dovodi do stresa i sagorijevanja.

Primjer: Sportista bi mogao da se bori da ispuni akademska očekivanja zbog rigoroznog rasporeda treninga, što rezultira nižim akademskim učinkom i povećanim stresom.

3. Nedostatak integracije:

Postoji raskorak između obrazovnih institucija i sportskih akademija, što za posljedicu ima nekoordinisanu podršku sportistima sa dualnom karijerom.

Primjer: Raspored obuke može biti u sukobu sa školskim ispitima, a ne postoji sistem za prilagođavanje akademskih zahtjeva kako bi se prilagodili ovim konfliktima.

Identifikovani problem:

Primarni problem je nedovoljna integracija i podrška mladim sportistima koji vode dualne karijere, što dovodi do povećanog stresa, nižih akademskih performansi i potencijalnog odustajanja od sporta ili akademske nastave.

Potencijalne posljedice:

Akademski nedostaci:	Bez odgovarajuće podrške, sportisti mogu imati loš učinak u školi, ograničavajući njihove buduće mogućnosti karijere van sporta.
Povećane stope napuštanja:	Nedostatak integriranih sistema podrške mogao bi dovesti do veće stope napuštanja i iz sportskih i iz obrazovnih programa.
Problemi sa mentalnim zdravljem:	Kontinuirani pritisak bez adekvatne podrške može dovesti do stresa, anksioznosti i sagorijevanja kod mladih sportista.

Kreativna radionica:

Opis radionice:	Biće sprovedena kreativna radionica osmišljena da odgovori na izazove integracije dualnih sistema podrške u karijeri za mlade sportiste. Ova radionica će okupiti edukatore, trenere, kreatore politike i studente-sportiste da zajedno razvijaju rješenja i strategije.
Ciljevi:	Povećati razumijevanje izazova koje donosi dualna karijera. Razviti integrirane sisteme podrške. Napravite fleksibilne rasporede obrazovanja i obuke.
Aktivnosti:	Panel diskusije: Uključuju stručnjake za sportsku psihologiju, obrazovanje i upravljanje dualnim karijerama kako bi razgovarali o najboljim praksama i podijelili uspješne studije slučaja. Interaktivne sesije: Grupne aktivnosti u kojima učesnici mogu da razmišljaju i predlože rješenja za bolju integraciju akademskih i sportskih obaveza. Vježbe igranja uloga: Simulacija scenarija iz stvarnog života kako bi se razumjele perspektive i učenika i nastavnika, sa ciljem da se podstakne empatija i praktična rješenja.
Očekivani rezultati:	Skup akcijskih strategija za bolju integraciju dualnih sistema podrške karijeri. Unapređena saradnja između obrazovnih institucija i sportskih akademija. Poboljšane politike i prakse za podršku mladim sportistima u balansiranju njihovih akademskih i sportskih obaveza. Baveći se ovim ključnim elementima kroz strukturiranu metodologiju studije slučaja, radionica ima za cilj pružiti sveobuhvatna rješenja za izazove s kojima se susreću sportaši dualne karijere u Hrvatskoj.

Zaključak i budući pravci

Projekat TALENT predstavlja značajan napredak u upravljanju i podršci mladim sportistima koji ostvaruju dualne karijere u sportu i akademici. Kroz sveobuhvatan i saradnički pristup, projekat je razvio metodologije i alate koji olakšavaju identifikaciju, podršku i razvoj talentovanih pojedinaca u više evropskih zemalja. Ključni aspekti projekta su detaljno opisani kroz sljedeće tačke:

Holistički pristup identifikaciji talenata: Projekat je uspješno integrisao psihološke, obrazovne i faktore društvenog okruženja u tradicionalne fizičke procjene. Ovaj holistički metod prepoznaje kompleksnu prirodu talenta i raznolike potrebe mladih sportista.

Podrška dualnim karijerama: Saradnjom sa obrazovnim institucijama i sportskim organizacijama, projekat TALENT je stvorio fleksibilnije i podsticajnije okruženje koje omogućava sportistima da napreduju kako u sportu, tako i u akademskim aktivnostima.

Inovativni alati i platforme: Razvoj i implementacija E-STOP platforme obezbjedili su centralizovan, pristupačan alat za praćenje i podršku razvoju sportista, nudeći podatke i resurse u realnom vremenu zainteresovanim stranama.

Obrazovni i programi obuke: Obimni materijali za obuku i pilot programi su razvijeni i sprovedeni, unapređujući vještine edukatora i trenera u podršci dualnim karijerama.

Studije slučaja i primjene u stvarnom svijetu: Primjena metodologija projekta TALENT u različitim zemljama pokazala je prilagodljivost i djelotvornost pristupa projekta, pružajući vrijedan uvid u njegovu praktičnu implementaciju.

Buduća istraživanja i primjene

Kako projekat TALENT napreduje, postoji nekoliko puteva za buduća istraživanja i primjene koje bi mogle dodatno da poboljšaju podršku sportistima sa dualnom karijerom:

Longitudinalne studije: Buduća istraživanja bi trebalo da uključuju longitudinalne studije kako bi se pratili dugoročni rezultati intervencija projekta tokom najmanje 10 godina. Ovo bi pružilo dublji uvid u efikasnost različitih metodologija i održivost sistema podrške.

Proširenje na druge regione: Proširenje projekta na druge regione u Evropi i van Evrope moglo bi da testira prilagodljivost metodologija u različitim kulturnim i sportskim kontekstima, potencijalno proširivši uticaj rezultata projekta.

Integracija sa tehnologijom: Nastavak integracije i inovacija sa novim tehnologijama, kao što su vještačka inteligencija i mašinsko učenje, mogao bi da poboljša prediktivne sposobnosti alata kao što je E-STOP platforma, čineći sisteme podrške proaktivnijim.

Uticaj na politiku: Uvidi i podaci dobijeni od projekta TALENT mogu se koristiti za uticaj na sportsku i obrazovnu politiku. Zalaganje za politike koje podržavaju dualne karijere na nacionalnom i međunarodnom nivou moglo bi stvoriti okruženje koje podržava mlade sportiste širom svijeta.

Interdisciplinarno istraživanje: Saradnja sa stručnjacima iz psihologije, obrazovanja, sportske nauke i tehnologije mogla bi da dovede do novih istraživačkih oblasti, pružajući bogatije razumijevanje potreba sportista sa dualnom karijerom i kako im najbolje pružiti podršku.

Poziv na akciju

Uspjeh projekta TALENT i njegov stalni uticaj značajno zavise od aktivnog učešća i angažovanja svih zainteresovanih strana uključenih u sport i obrazovanje. Kao takav, poziv na akciju se proširuje na:

Predavači i treneri: Primjenite obuku i metodologije naučene kroz projekat TALENT da biste podržali i ohrabрили mlade sportiste u upravljanju njihovim dualnim karijerama.

Kreatori politike: Uzmite u obzir rezultate i preporuke projekta TALENT kada kreirate politike koje utiču na mlade sportiste, obezbjeđujući podršku dualnim karijerama na svim nivoima.

Sportisti i roditelji: Uključite se sa alatima i resursima koje pruža projekat TALENT, aktivno učestvujući u programima i dajući povratne informacije kako biste pomogli da se poboljšaju i poboljšaju sistemi podrške.

Istraživačka zajednica: Nastavite da istražujete i proširujete istraživanje koje je pokrenuo projekat TALENT, istražujući nove oblasti i metodologije za dalju podršku sportistima sa dualnom karijerom.

Konsolidacijom

učenja i nastavljanjem inovacija i zagovaranja okruženja podrške, projekat TALENT ima za cilj da postavi standard za to kako se mladi talenti u sportu i akademskoj zajednici njeguju i podržavaju na globalnom nivou. Kontinuirana saradnja i posvećenost svih zainteresovanih strana su od ključne važnosti za održiv uspjeh i širenje ove važne inicijative.

Procjena

1. Šta je primarni cilj projekta TALENT?

- a) Da se fokusira isključivo na fizičku obuku
- b) Integrisati sport i obrazovanje za mlade sportiste (✓)
- c) Davati stipendije sportistima
- d) Razvijati samo programe psihološke otpornosti

2. Koje zemlje su dio konzorcijuma projekta TALENT?

- a) Hrvatska, Italija, Grčka, Malta, Kipar, Srbija, Bosna i Hercegovina (✓)
- b) SAD, Velika Britanija, Nemačka
- c) Kanada, Australija, Novi Zeland
- d) Kina, Japan, Južna Koreja

3. Šta je ključni cilj projekta TALENT u pogledu programa obrazovanja i obuke?

- a) Stvaranje rigidnih rasporeda obuke
- b) Ukidanje akademskih zahtjeva za sportiste
- c) Prilagoditi obrazovne planove i programe obuke potrebama sportista sa dualnom karijerom (✓)
- d) Fokusirati se samo na atletske performanse

4. Kako projekat TALENT ima za cilj da unaprijedi identifikaciju talenata?

- a) Korištenjem samo tradicionalnih fizičkih procjena
- b) Ignorisanjem psiholoških aspekata
- c) Inkorporiranjem psiholoških evaluacija uz fizičke procjene
- d) Fokusiranjem samo na rezultate takmičenja (✓)

5. Koja je svrha E-STOP platforme?

- a) Pratiti finansijska ulaganja u sport
- b) Da organizuje sportska takmičenja
- c) Da ponudi sportsku robu na mreži
- d) Da služi kao centralno skladište podataka o mladim sportistima i da obezbjedi alate za upravljanje (✓)

6. Koji izazovi su povezani sa implementacijom metodologija TALENT projekta?

- a) Otpor prema digitalnim alatima starijih trenera
- b) Nedostatak finansiranja (✓)
- c) Nedovoljan broj sportista
- d) Pretjerano oslanjanje na tradicionalne metode

7. Koji su očekivani ishodi projekta TALENT?

- a) Smanjene atletske performanse
- b) Povećane stope napuštanja
- c) Poboljšane stope zadržavanja u sportu i obrazovanju (✓)
- d) Smanjenje interesovanja za sport

8. Koju vrstu okruženja podrške da njeguje sportiste ima za cilj projekat TALENT?

- a) Okruženje samo za konkurenciju
- b) Akademski fokusirano okruženje
- c) Okruženje bez fleksibilnosti u obuci
- d) Okruženje koje pruža psihološku i logističku podršku (✓)

9. Kako projekat TALENT planira da utiče na sportsku i obrazovnu politiku?

- a) Samo lobiranjem za povećanje finansiranja
- b) Zalaganjem za sveobuhvatne sisteme podrške i povoljnu regulativu (✓)
- c) Smanjenjem broja sportskih događaja
- d) Fokusiranjem samo na pojedinačna sportska dostignuća

10. Koja je ključna karakteristika okruženja podrške koju stvara projekat TALENT?

- a) Puk za strogu obuku
- b) Fleksibilne obrazovne strukture (✓)
- c) Visok akademski pritisak
- d) Bez psihološke podrške

Reference

1. Abelkašs I., Izzicupo P., Sánchez Pato A., Figueiredo A. J., Radu L.E., Capranica L., & Cánovas Álvarez F.J. (2021a). "More than gold" Guidelines to promote the dual career of athletes-students: Manual for authorities. ISBN: 978-84-18579-71-4.
2. Abelkašs I., Izzicupo P., Sánchez Pato A., Figueiredo A. J., Radu L.E., Capranica L., & Cánovas Álvarez F.J. (2021b). "More than gold" Guidelines to promote the dual career of athletes-students: Methodology for universities. ISBN: 978-84-18579-87-5.
3. American Psychological Association. (2012). Facing the school dropout dilemma. Washington, DC: Author. Retrieved from <http://www.apa.org/pi/families/resources/school-dropout-prevention.aspx>
4. Aquilina D., & Henry I. (2010). Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(1), 25-47.
5. Breslin G., Shannon S., Haughey T., Donnelly P., & Leavey G. (2017). A systematic review of interventions to increase awareness of mental health and well-being in athletes coaches and officials. *Systematic Reviews*, 6(177), 1-15.
6. Breslin G., et al. (2021). Player Transition Out of Football to Protect Wellbeing: A Dual Career Identity Study. Retrieved from: [UEFA Academy] (https://uefaacademy.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/07/2019_UEFA-RGP_Final-report_Breslin-Gavin.pdf).
7. Capranica L., MacDonncha C., Blondel L., Bozzano E., Burlot F., Costa R., Debois N., Delon D., Figueiredo A., Foerster J., Gjaka M., Gonçalves C., Guidotti F., Lavallee D., Pesce C., Pišl A., Rheinisch E., Rolo A., Rozman S., Ryan G., Templet A., Tessitore A., Varga K., Warrington G., & Doupona Topič M. (2018). Towards the construction of an educational model for dual career parenting: The EMPATIA project. *Kinesiologia Slovenica*, 24, 19-30.
8. Capranica L., & Guidotti F. (2016). Research for Cult Committee: Qualifications/Dual Careers in Sports. European Parliament: Directorate-General for internal policies. Policy Department. Structural and cohesion policies: Cultural and Education. Available: [Europarl] ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU\(2016\)573416_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU(2016)573416_EN.pdf)).
9. Capranica L., & Millard-Stafford M. L. (2011). Youth sport specialization: how to manage competition and training?. *International journal of sports physiology and performance*, 6(4), 572-579.
10. Condello G., Capranica L., Doupona M., Varga K., & Burk V. (2019). Dual-career through the elite university student-athletes' lenses: The international FISU-EAS survey. *PLoS one*, 14(10), e0223278.
11. De Brandt K., Wylleman P., Torregrossa M., S.-V. Veldhoven N., Minelli D., Defruyt S., & De Knop P. (2018). Exploring the factor structure of the dual career competency questionnaire for athletes in European pupil- and student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. Available: [DOI] (<https://doi.org/10.1080/1612197X.2018.1511619>).
12. Dijkstra H. P., Pollock N., Chakraverty R., & Alonso J. M. (2014). Managing the health of the elite athlete: a new integrated performance health management and coaching model. *British Journal of Sports Medicine*, 48, 523-31.
13. Ericsson K. A., Krampe R. T., & Tesch-Römer C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
14. European Commission (2007). White Paper on Sport. Available: [AOP] (http://www.aop.pt/upload/tb_content/320160419151552/35716314642829/whitepaperfullen.pdf).
15. European Commission (2012). Guidelines on dual careers of athletes—Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport. Available: [European Commission] (https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf).
16. European Commission (2016). Directorate General for Education and Culture. Amsterdam University of Applied Sciences Birch Consultants Talented Athlete Scholarship Scheme Vrije Universiteit Brussel. Study on the minimum quality requirements for dual career services: Final report. LU: Publications Office; Available: [EU Publications] (<https://data.europa.eu/doi/10.2766/345818>).
17. Gjaka M., Tessitore A., Blondel L., Bozzano E., Burlot F., Debois N., ... & Doupona M. (2021). Understanding the educational needs of parenting athletes involved in sport and education: The parents' view. *PLoS One*, 16(1), e0243354.
18. Gouttebargue V., Bindra A., Blauwet C., Campriani N., Currie A., Engebretsen L., Hainline B., Kroshus E., McDuff D., Mountjoy M., Purcell R., Putukian M., Reardon C. L., Rice S. M., & Budgett R. (2021). International Olympic Committee (IOC) Sport Mental Health Procjena Tool 1 (SMHAT-1) and Sport Mental Health Recognition Tool 1 (SMHRT-1): Towards better support of athletes' mental health. *British Journal of Sports Medicine*, 55, 30-37. Available: [DOI] (<https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102411>).
19. Guidotti F., Conte D., Bertocchi L., Doupona M., & Capranica L. (2023). Dual career in European-funded projects: a critical analysis and review. *Revista Brasileira de Ciências do Esporte*, 45, e20230057.
20. Izzicupo P., Di Baldassarre A., Ghinassi B., Abelkašs I., Bisenieks U., Sánchez-Pato A., ... & More Than Gold Consortium. (2022). Exploring dual career quality implementation at European higher education institutions: Insights from university experts. *PLoS One*, 17(11), e0277485.
21. Kegelaers J., Wylleman P., Defruyt S., Praet L., Stambulova N., Torregrossa M., Kenttä G., & De Brandt K. (2022). The mental health of student-athletes: A systematic scoping review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*. Available: [DOI] (<https://doi.org/10.1080/1750984X.2022.2095657>).
22. Sánchez-Pato A., et al. (2017). An Innovative European Sports Tutorship Model of the Dual Career of Student-Athletes. UCAM Catholic University of Murcia Publ.
23. Stambulova N. B., & Wylleman P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 74-88.
24. Stambulova N. B., Ryba T. V., & Henriksen K. (2021). Career development and transitions of athletes: The international society of sport psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(4), 524-550.
25. Stambulova N., Wylleman P., Torregrossa M., Erpič S. C., Vitali F., De Brandt K., ... & Ramis Y. (2023). FEPSAC position statement: Athletes' dual careers in the European context. *Psychology of sport and exercise*, 102572.
26. Tessitore A., Capranica L., Pesce C., De Bois N., Gjaka M., Warrington G., ... & Doupona M. (2021). Parents about parenting dual career athletes: A systematic literature review.

MODUL II

Mentorstvo u inkluzivnim okruženjima – Izazovi i mogućnosti

Modul II: Mentorstvo u inkluzivnim okruženjima – Izazovi i mogućnosti

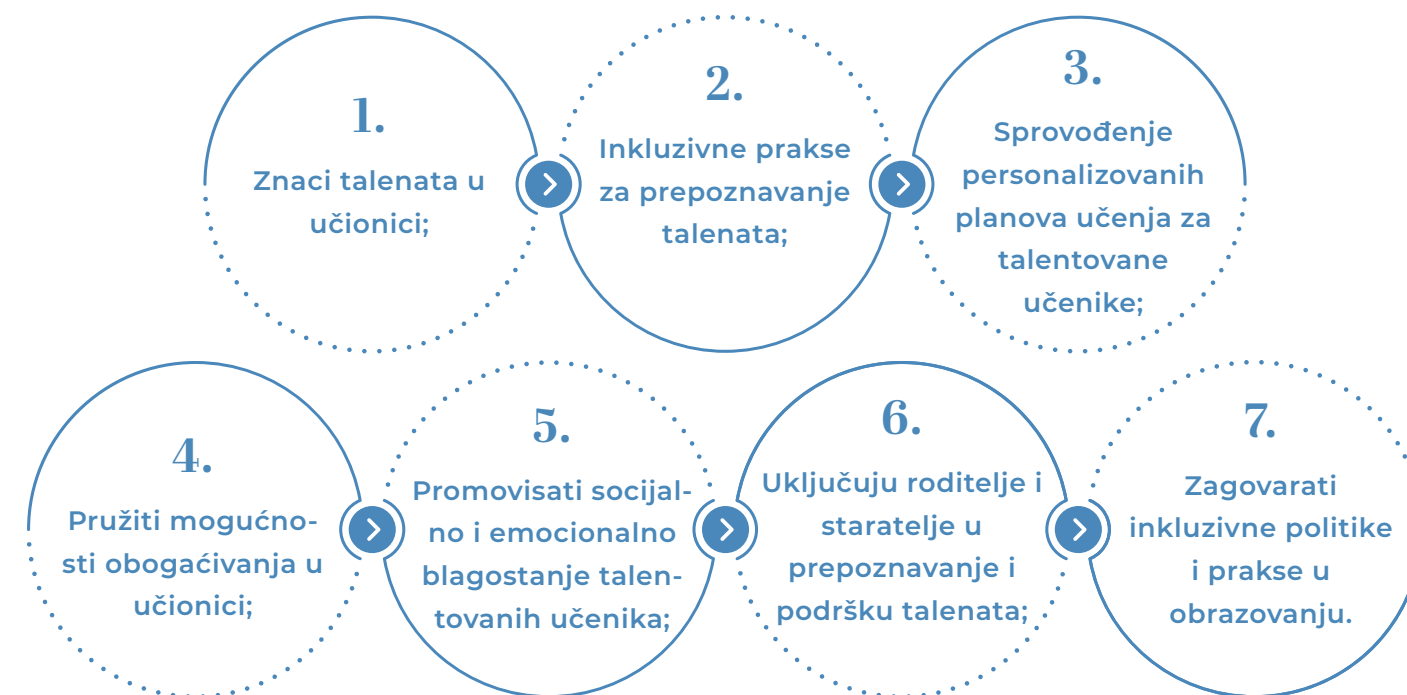
Kroz ovaj modul, učesnici će prepoznati i podržati različite talente u učionici kroz informisanu primjenu inkluzivnih praksi, personalizovane planove učenja, mogućnosti obogaćivanja, socijalno-emocionalnu podršku, saradnju sa roditeljima, zalaganje za inkluzivne politike i reflektivne nastavne strategije.

Cilj kursa:

Sveobuhvatni cilj ovog modula je da opremi nastavnike znanjem, vještinama i strategijama neophodnim za stvaranje inkluzivnog i obogaćujućeg okruženja za učenje efektivnim prepoznavanjem, podržavanjem i njegovanjem različitih talenata u okviru učionice.

Tematske jedinice:

Uvod

Mentorstvo u inkluzivnim okruženjima predstavlja dubinsko istraživanje prepoznavanja, razvoja i podrške unutar obrazovnih sredina. Ovaj modul se fokusira na složenosti identifikacije i njegovanja talenata među učenicima, uz poseban naglasak na promovisanje inkluzivnih praksi koje zadovoljavaju različite potrebe i sposobnosti. Prepoznavanjem znakova talenta u učionicama i razumijevanjem nijansi u procesu identifikacije, nastavnici mogu postaviti temelje za personalizirana iskustva učenja koja odgovaraju jedinstvenim snagama i interesima svakog učenika.

Koncept talenta obuhvata širok spektar sposobnosti i potencijala, od intelektualnih i kreativnih do socio-emocionalnih i senzomotoričkih vještina, kao što su sposobnost učenja stranih jezika, doprinos naučnim istraživanjima, fizičke sposobnosti u sportu i društvene vještine poput interakcija sa vršnjacima, roditeljima i nastavnicima (Gagne, 2002). Kroz inkluzivni pristup, istražujemo kako se tradicionalna shvatanja talenta povezuju sa savremenim obrazovnim metodama, naglašavajući važnost prepoznavanja i uvažavanja različitosti darovitosti. Kroz inkluzivne prakse, edukatori mogu stvoriti okruženje u kojem svaki učenik dobija priliku da napreduje, bez obzira na svoje porijeklo ili sposobnosti.

Ovaj modul također istražuje primjenu personaliziranih planova učenja (PLP) za talentirane učenike, ističući važnost saradnje svih uključenih strana u podršci njihovom holističkom razvoju. Kroz partnerstva između nastavnika, trenera, roditelja i učenika, škole mogu kreirati prilagođene puteve koji integrišu akademske i sportske aktivnosti. Kroz inicijative za profesionalni razvoj i kontinuirano praćenje, nastavnici mogu osigurati da PLP-ovi uspješno odgovaraju rastućim potrebama talentiranih učenika, podržavajući njihov napredak kako u obrazovnom, tako i u sportskom kontekstu.

Na kraju, cilj mentorstva u inkluzivnim okruženjima je osnaživanje nastavnika znanjem i strategijama potrebnim za stvaranje učionica u kojima se svi učenici osjećaju vrijedno, podržano i motivisano da ostvare svoj puni potencijal. Prihvatanjem različitosti, podsticanjem saradnje i zalaganjem za inkluzivne politike i prakse, možemo stvoriti okruženja u kojima talenti mogu procvjetati i obogatiti obrazovno iskustvo za sve.

Znaci talenata u učionici

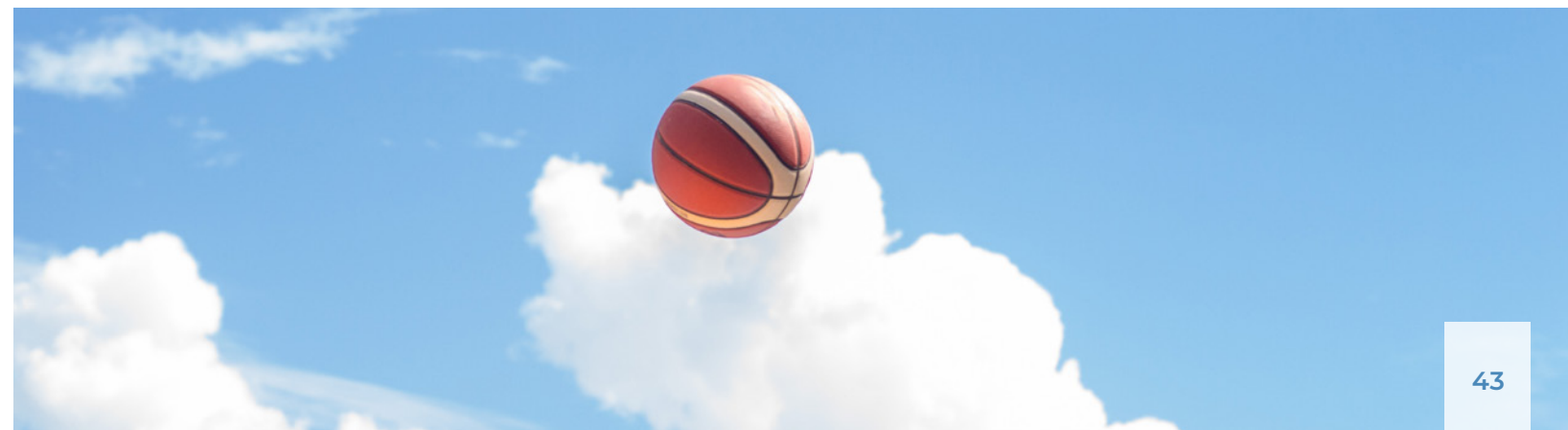
Postoji mnogo različitih definicija koje opisuju pojedince koji se ističu i pokazuju izvanredne sposobnosti. Ove definicije ne moraju uvijek obuhvatati pojam talenta, jer se tokom godina razvijao niz termina, kao što su nadareni, čudesni ljudi i geniji (Ferriz-Valero et al., 2023). Potreba za preciznom definicijom talenta dovela je do različitih metoda za identifikaciju talenata (TI), pri čemu je TI postao usko povezan s pojmom darovitosti. Da bi se napravila razlika između talenta i darovitosti, darovitost je opisana kao ključni elementi koji vode do konačnog razvoja talenta. Gagne (1993) ovo opisuje kroz Diferencirani model darovitosti i talenta (DMGT).

Kada je pojedinac nadaren, smatra se da koristi svoje prirodne sposobnosti u jednom od četiri područja: intelektualnom, kreativnom, socio-afektivnom i senzorno-motornom (van Rosum & Gagne, 2006). Iako svako može posjedovati dar, daroviti se razlikuju od drugih jer su uspjeli razviti svoje sposobnosti do tačke kada spadaju u 10% najuspješnijih među svojim vršnjacima u određenoj oblasti (Vaeiens et al., 2008).

Razlikovanje od drugih ističe važnost inkluzivnog pristupa obrazovanju. U kontekstu inkluzivnog obrazovanja, to znači da svaki pojedinac, bez obzira na svoje razlike ili specifične potrebe, treba imati priliku da prepozna, razvije i iskoristi svoje talente i darovitost.

Inkluzivno obrazovanje zasniva se na principu da svi učenici treba da imaju pristup kvalitetnom obrazovanju, bez obzira na njihove lične karakteristike, sposobnosti ili društvene okolnosti (Global Education Monitoring Report, 2020). Ovo podrazumijeva prilagođavanje nastavnih metoda, materijala i okruženja kako bi se osiguralo da svaki učenik može dostići svoj puni potencijal. Kroz inkluzivno obrazovanje, daroviti učenici dobijaju priliku da budu prepoznati, podržani i izazvani u svom razvoju, bez obzira na njihove specifičnosti.

Dualna karijera, kao što naziv sugerije, podrazumijeva razvoj obrazovanja i karijere. Za nadarene učenike, ovo znači pružanje mogućnosti da razviju svoje sportske talente i interesovanja, dok istovremeno stiču vještine i kompetencije potrebne za buduću karijeru.

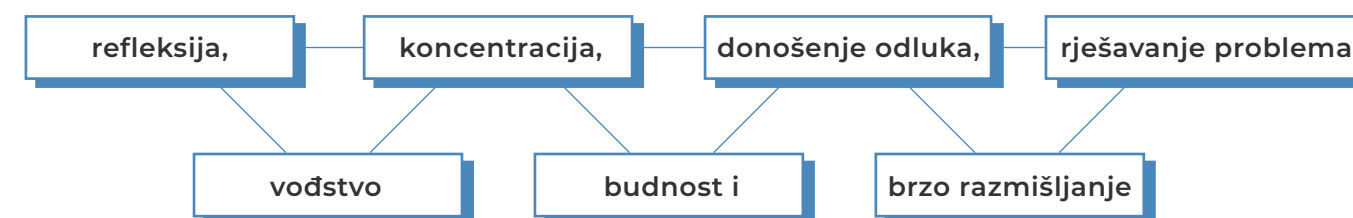
Najčešća percepcija identifikacije talenata u sportskim okruženjima obično se fokusira na genetske faktore koji utiču na performanse, kao što je visina u košarci (Button et al., 2005). Iako su ključne sposobnosti u sportu uglavnom fizičke, zbog svoje složene prirode, identifikacija talenata (TI) ne može se oslanjati samo na senzomotoričke sposobnosti (Vaeiens et al., 2008), već treba uzeti u obzir i druge vještine, poput donošenja odluka, rješavanja problema i liderstva.

Stoga, pri traženju znakova talentovanih pojedinaca u učionici, potrebno je identificirati one koji koriste svoje urođene sposobnosti kako bi oblikovali svoju budućnost kroz donošenje odluka u skladu sa svojim ciljevima i željama. Ovi talentovani učenici najvjerojatnije će pokazivati osobine kao što su odlučnost, visok nivo discipline, posvećenost i brzo usvajanje pravila, što će ih na kraju dovesti do ostvarenja svojih ciljeva.

Kombinacija fizičkih, mentalnih i bihevioralnih „darova“ najbolje ukazuje na prepoznavanje talenta. Međutim, identifikacija talenta (TI) je samo početni korak u procesu razvoja talenata (TD), pri čemu je važno da se urođene sposobnosti dalje njeguju i razvijaju kako bi talentovani pojedinci bili potpuno uključeni u sistematski razvoj svojih potencijala.

Inkluzivne prakse za prepoznavanje talenata

Kada se uoči talenat, brojne aktivnosti uključene u sam proces učenja mogu pomoći u TI. Ove inkluzivne prakse treba da se oslanjaju na njegovanje kognitivnih sposobnosti kao što su:

(Bayu et al., 2022).

Inkluzivne prakse treba da obezbijede scenarije učenja koji podstiču istraživanje i aktivno učešće, pri čemu je važno uzeti u obzir faktore kao što su okruženje i intrapersonalne karakteristike (motivacija, samoupravljanje i prilagodljivost) (van Rossum & Gagne, 2006). Dakle, sportski talenat ne treba prepoznavati isključivo kroz senzomotornu prizmu.

Kada se inkluzivne prakse primjenjuju u identifikaciji talenata, talentovani pojedinci se podstiču na interakciju sa svojim okruženjem. Ove prakse pružaju talentovanim sportistima priliku da integrišu svoje perceptivno-kognitivne vještine u obavljanju zadataka u različitim oblastima, ne samo u sportu (Villiams & Vard, 2007).

Inkluzivne prakse ne bi smjele biti ograničene samo na određeni domen u kojem su pojedinci postigli vrhunske rezultate, odnosno ušli u prvih 10% svojih vršnjaka (Gagne, 2002). Bez obzira na to da li je talenat prepoznat, razvojna faza treba da im pruži okruženje koje podstiče njihov rast u svim drugim poljima. Razumijevanje osnovnih urođenih sposobnosti i vještina darovitih ili talentovanih sportista može pomoći u primjeni specifičnih inkluzivnih praksi.

Implementacija personalizovanih planova učenja za talentovane učenike

Sistem razvija personalizovane metode učenja i obrazovne sadržaje prilagođene učenicima s jedinstvenim karakteristikama i interesovanjima. Dualno orijentisano učenje postaje relevantno u kontekstu povećanja kreativnosti, društvenog značaja i kulturne vrijednosti rezultata, doprinoseći na taj način samoorganizaciji kognitivnih aktivnosti, postavljanju ciljeva i promjeni semantičkih stavova. Individualni dualno-orijentisani put učenja omogućava se kroz integraciju obrazovnih, primijenjenih i profesionalnih aktivnosti učenika i osmišljen je da podstiče profesionalno i pedagoško, lično samoopredjeljenje i samorazvoj učenika (Makhambetova, Zhiiienbaieva & Ergesheva, 2021).

Personalizovano učenje je popularan termin koji nastavnici koriste kao alternativu pristupu „jedna veličina za sve“ u obrazovanju. Međutim, mnogi su zbunjeni šta personalizovano učenje zapravo podrazumijeva, jer se često koristi u kombinaciji sa pojmovima diferencijacija i individualizacija. Ministarstvo obrazovanja SAD definisalo je sva tri pojma u svom Planu za obrazovnu tehnologiju iz 2010. (1.usa.gov/14AnJbu):

Kada radite s potencijalno nadarenim ili talentovanim pojedincima, obratite pažnju na sljedeće znakove:

1. **Razmišljanje** o predmetnom pitanju uključivalo je samoinicijativnu analizu problema, kritički pregled i detaljnu evaluaciju faza u procesu kako bi se odredio najbolji pravac djelovanja;
2. **Visok** nivo koncentracije na zadatak, obraćanje pažnje na detalje i traženje jasnih objašnjenja i opravdanja;
3. **Preuzimanje** odgovornosti za sopstvene postupke i odluke;
4. **Ne odvratanje** od problema, već gledanje na njih kao na izazove koji vode ka brzom rješavanju problema;
5. **Iskazivanje** inicijative za vođenje tima i uzimanje u obzir misli i ideja svakog člana tima;
6. **Obraćaju** veliku pažnju na postupke članova svog tima i rijetko gube koncentraciju i motivaciju.

Konačno, da bi se pojavili znaci mogućeg dara ili talenta, potrebno je uspostaviti inkluzivne prakse.

Personalizacija

Nastava je prilagođena potrebama učenja, prilagođena preferencijama učenja i prilagođena specifičnim interesovanjima različitih učenika.

Diferencijacija

Nastava je prilagođena preferencijama učenja različitih učenika.

Individualizacija

Nastava je prilagođena potrebama učenja različitih učenika (Brai & McClaskei, 2013.).

Implementacija personalizovanih planova učenja (PLP) za sportski talentovane učenike zahtijeva saradnju između edukatora, trenera, roditelja i samih učenika. Škole i sportske organizacije mogu koristiti alate za procjenu i programe identifikacije talenata kako bi prepoznale talentovane sportiste i razvile personalizovane planove koji harmonično integrišu akademske i sportske ciljeve. Profesionalni razvoj nastavnika i trenera ključan je za uspješnu implementaciju i podršku PLP-ova.

Pored toga, mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnika i trenera su neophodne kako bi se osiguralo da se PLP-ovi efikasno primjenjuju tokom cjelokupnog obrazovnog procesa. Obuke mogu obuhvatiti strategije za integraciju akademskih i sportskih ciljeva, podsticanje efektivne komunikacije između edukatora i trenera, te pružanje prilagođene podrške sportistima učenicima.

Podsticanjem saradnje među svim učesnicima i ulaganjem u profesionalni razvoj, škole i sportske organizacije mogu stvoriti podržavajuće okruženje u kojem sportski talentovani učenici mogu napredovati i u akademskom i u sportskom smislu. Uspješna implementacija PLP-ova zavisi od zajedničke posvećenosti prepoznavanju i razvijanju potencijala svakog učenika, omogućavajući im da sa sigurnošću i uspjehom slijede svoju dualnu karijeru.

Saradnja sa trenerima i roditeljima: Nastavnici bi trebalo da aktivno sarađuju sa trenerima i roditeljima kako bi razmjenjivali informacije o potrebama i ciljevima učenika u obrazovanju i sportu, omogućavajući kohezivnost PLP-ova koji podržavaju učenike u oba aspekta.

Individualizacija učenja: Nastavnici treba da prilagode nastavne metode i materijale kako bi odgovarali potrebama sportskih talenata, što može uključivati fleksibilnost u rasporedu časova i dodatnu podršku za nadoknadu propuštenog sadržaja zbog sportskih takmičenja.

Fleksibilnost i podrška: Nastavnici treba da budu spremni na prilagođavanje rokova za testove i zadatke kako bi omogućili učenicima da učestvuju u sportskim aktivnostima, uz pružanje emocionalne podrške i razumijevanja izazova sa kojima se suočavaju u balansiranju škole i sporta.

Praćenje napretka i prilagođavanje planova: Redovno praćenje napretka učenika i evaluacija uspješnosti PLP-ova omogućavaju nastavnicima da prilagode svoj pristup i bolje podrže sportske talente, kroz stalnu komunikaciju sa trenerima i roditeljima i po potrebi prilagođavanje planova.

Podizanje svijesti među nastavnicima u bliskoj saradnji sa trenerima i roditeljima o prepoznavanju posebnih potreba talenata je ključni preduslov za uspješnu implementaciju personalizovanih planova učenja (PLP) za talentovane učenike.

<p>1. Prepoznavanje talenata:</p>	<p>Nastavnici treba da budu svjesni karakteristika i ponašanja povezanih sa darovitošću da bi tačno identifikovali talentovane učenike koji mogu imati koristi od PLP-a. Bez ove svijesti, talentovani učenici mogu ostati neprimijećeni, a PLP možda neće biti pokrenuti za one kojima su potrebni.</p>
<p>2. Razumijevanje različitih potreba:</p>	<p>Daroviti učenici imaju različite potrebe i mogu zahtijevati drugačiji pristup učenju u poređenju sa svojim vršnjacima. Nastavnici moraju biti svjesni ovih različitih potreba kako bi efikasno krojili PLP. Bez ovog razumijevanja, PLP-ovi možda neće odgovoriti na specifične potrebe talentovanih učenika, što rezultira suboptimalnim ishodima.</p>
<p>3. Individualizacija podrške:</p>	<p>PLP-ovi su dizajnirani da pruže individualizovanu podršku i resurse kako bi pomogli nadarenim učenicima da ostvare svoj puni potencijal. Nastavnici koji su svjesni jedinstvenih potreba talenata mogu personalizovati PLP-ove kako bi odgovorili na specifične snage, interesovanja i izazove svakog učenika. Ovaj individualizovani pristup maksimizira efikasnost PLP-a i osigurava da talentovani studenti dobiju podršku koja im je potrebna.</p>
<p>4. Saradnja i zagovaranje:</p>	<p>Podizanje svijesti među nastavnicima podstiče školsko okruženje za saradnju i podršku u kojem se prosvjetni radnici zalažu za potrebe talentovanih učenika. Nastavnici koji razumiju važnost PLP-a češće će sarađivati sa kolegama, administratorima i roditeljima kako bi osigurali njihovu uspješnu primjenu. Ovaj zajednički napor poboljšava efikasnost PLP-a i promovira pozitivne rezultate za talentovane studente.</p>
<p>5. Praćenje i prilagođavanje:</p>	<p>Nastavnici igraju ključnu ulogu u praćenju napretka talentovanih učenika i prilagođavanju PLP-a po potrebi. Svijest o talentima omogućava nastavnicima da prepoznaju znake napretka ili oblasti koje zahtijevaju modifikaciju u PLP-ovima. Aktivnim praćenjem i prilagođavanjem PLP-a, nastavnici mogu osigurati da talentovani učenici i dalje dobijaju odgovarajuću podršku i mogućnosti za rast.</p>

Pružanje prilika za obogaćivanje u učionici

Da bi se talenti pojavili, neophodno je obezbijediti različite aktivnosti obogaćivanja i mogućnosti koje dodatno pojačavaju motivaciju, samoregulaciju, sklonost učenju, korištenje kognitivnih vještina i sposobnost da kontrolišu svoje emocije (Ribeiro et al., 2021).

Za talentovane ili nadarene sportiste, program obogaćivanja treba da uključi prenos njihovih sportskih sposobnosti na aktivnosti u učionici.

Sport inherentno razvija zadovoljstvo i samopouzdanje, visok nivo angažovanja i smisla učenja (Martin et al., 2022). Stoga, ove vještine treba da budu uključene i kao prilike za obogaćivanje u učionici kako bi se talentovani pojedinci motivisali i pomogli u njihovom daljem razvoju talenata.

Aktivnosti treba da imaju za cilj da inhibiraju njihovu potrebu da djeluju, donose odluke i vode, a mogu se formulirati na sljedeći način:

1.

Aktivnosti izgradnje tima koje će podstaći interakciju i saradnju sa drugima u učionici

2.

Izazovni zadaci koji zahtijevaju detaljnu analizu, donošenje odluka i razmišljanje o dobrim i lošim odlukama

3.

Aktivnosti sa fazom planiranja, kao što su projektne orijentisane aktivnosti koje bi zahtijevale niz pripremnih radnji: spisak obaveza, zakazivanje i konsultacije sa drugim članovima tima

4.

Razvijanje pregovaračkih vještina koje se odražavaju na scenario koji će pobjeđivati

5.

Uvođenje projekata orijentisanih ka cilju, koji zahtijevaju saradnju, komunikaciju, timski rad, posvećenost, fokus i evaluaciju

Promocija socijalnog i emocionalnog blagostanja talentovanih učenika

Promovisanje društvenog i emocionalnog blagostanja talentovanih pojedinaca često se temelji na prepoznavanju njihovih emocionalnih potreba i društvenih očekivanja. Da bi to bilo efikasno, ključno je identifikovati darovite ličnosti i njihove specifične karakteristike.

Nedavna istraživanja ističu razvoj emocionalne inteligencije kao efikasan način za unapređenje razvoja i emocionalnog učenja kod darovitih i talentovanih učenika. Emocionalne sposobnosti mogu pomoći u identifikaciji ishoda povezanih sa adaptivnim suočavanjem sa stresom i blagostanjem (Zeidner, 2017). Razvijanje emocionalne inteligencije, koja obuhvata skup sposobnosti za prepoznavanje, izražavanje, integrisanje i upravljanje emocijama (Salovey et al., 2000), pomaže darovitim pojedincima da poboljšaju sposobnost integrisanja svojih misli, osjećanja i ponašanja u učionici i svakodnevnom životu (Zeidner, 2017).

Iako nekoliko studija sugerira da daroviti i talentovani učenici obično ne doživljavaju socijalnu isključenost, postoje istraživanja koja ukazuju na to da su daroviti učenici često nevidljivi (Merrotsy, 2013). Ova nevidljivost može ukazivati na njihovu društvenu isključenost i nedostatak mehanizama za suočavanje kada se razlikuju od svojih vršnjaka.

Imajući u vidu specifične emocionalne osobine darovitih i talentovanih učenika, promovisanje njihovog socijalnog i emocionalnog blagostanja olakšaće njihov kognitivni potencijal, sposobnost prilagođavanja društvenom okruženju i njihovo opšte blagostanje (Zeidner, 2017).

Neki od emocionalnih problema specifičnih za darovite i talentovane učenike percipiraju se kao:

- a) Niska društvena samopoimanja
- b) Osećaj različitosti
- c) Otudjenje
- d) Konkurentnost
- e) Perfekcionizam
- f) Visok nivo osjetljivosti prema drugima
- g) Nedostatak sposobnosti da se uklopi sa drugim vršnjacima

Stoga, radeći sa darovitim i talentovanim učenicima, treba promovirati razvoj sljedećih vještina

- a) 3 Ja (samoefikasnost, samopouzdanje i samopoštovanje)
- b) Autonomija
- c) Sposobnost povezivanja sa drugima i izgradnje zdravih odnosa
- d) Osjećaj pripadnosti
- e) Emocionalna inteligencija

Jedan od najefikasnijih načina promoviranja društvenog i emocionalnog blagostanja kod talentovanih učenika je stvaranje pozitivnih vršnjačkih interakcija kroz pitanja kao što su:

- a) Kako se osjećam u vezi sa razmišljanjem i osjećanjima mojih vršnjaka?
- b) Kako se osjećam u vezi sa svojim razmišljanjem i osjećanjima?
- c) Kako očekujem da će drugi reagovati na moje namjere?
- d) Šta bi drugi mogli pogrešno protumačiti o mojim namjerama?
- e) Kako bih formulisao namjeru drugih na osnovu njihovih djela i riječi?

praćeno promoviranjem kulture koja slavi različitost i vrijednosti, i uspostavljanjem sigurnih, uvažavajućih i recipročnih odnosa.

Uključivanje roditelja i staratelja u prepoznavanje i podršku talenta

U procesu prepoznavanja talenata roditelji i staratelji su identifikovani kao oni akteri koji direktno utiču na prepoznavanje talenata i kasnije na njegov razvoj (Bloom & Sosniak, 1985; Cote et al., 2014).

Uloge roditelja ili staratelja mogu imati i pozitivne i negativne efekte na prepoznavanje talenata. Kada roditelji postanu izvor pritiska, to može dovesti do nezadovoljstva i odbijanja potencijalnog prepoznavanja talenta. Ipak, oni su ključni akteri jer pružaju značajnu emocionalnu podršku (Rees & Hardy, 2000). Pozitivno učešće roditelja pomaže talentovanim pojedincima da izgrade jače samopouzdanje, povećava njihovu sposobnost da se nose sa stresom konkurencije i njeguje ljubav prema njihovom talentu, kao i posvećenost tom talentu. Roditelji su također ključni za motivaciju i ciljno orijentisane aktivnosti (Veltvereden et al., 2018), stvarajući pozitivnu motivacionu klimu u kojoj talentovani sportista razvija vrijednosti poput uživanja, umjesto osjećaja superiornosti nad drugima. Pozitivan odnos između roditelja i djeteta također povećava unutrašnju motivaciju i osjećaj podrške i razumijevanja (Lisinskiene et al., 2018).

Međutim, pozitivan stav roditelja prema talentu njihovog djeteta često zavisi od nivoa znanja koje posjeduju u toj specifičnoj oblasti, što ih često svrstava među "outsajdere" (Henriksen et al., 2010). Budući da je učestala komunikacija sa roditeljima i starateljima ključna za njihovo pravilno uključivanje, važno je imati na umu da roditelji mogu imati poteškoća u razumijevanju određenih koncepata, poput psiho-socijalnih vještina. Također je bitno da roditelji shvate emocionalnu klimu koja okružuje talentovanu omladinu kako bi najbolje optimizovali svoje učešće (Knight & Holt, 2014).

Ispod su ključne tačke koje mogu pomoći pozitivnom uključivanju roditelja u proces prepoznavanja talenata:

- a) Posmatrajte
- b) Podsticati istraživanje
- c) Pružiti mogućnosti za vježbanje
- d) Budite podrška fokusirajući se na prednosti, a ne na slabosti
- d) Podsticati samorefleksiju

Bez obzira na to, pozitivno učešće roditelja tokom prepoznavanja talenata mora se nastaviti i tokom faze razvoja talenata. Roditelji u ranoj fazi treba da budu svjesni kakva emocionalna i socijalna pomoć može biti potrebna njihovoj talentovanoj djeci. Ovo se može rezimirati kao sljedeće situacije:

1. Talentovani mladi uglavnom se nose sa poteškoćama u kvalitetnom druženju sa vršnjacima, što može predstavljati potencijalni izvor stresa
2. Ljubomora koju pokazuju njihovi školski vršnjaci može postati svakodnevna pojava
3. Visoka i ponekad nerealna očekivanja od drugih talentovanih mladih i trenera
4. Nesigurnost u utvrđivanju sopstvenog identiteta (što se od njih ponekad traži u vrlo ranoj dobi)
5. Suočavanje sa teškim situacijama kao što je izbor potencijalnih dualnih karijera ili izbor prioriteta između škole i talenta
6. Noseći teret opravdavanja finansijske i logističke podrške svojim roditeljima
7. Važnost poboljšanja za razliku od uživanja (Elliott et al., 2018)

Roditelji igraju ključnu ulogu u razvoju svog djeteta tako što obezbijavaju okruženje u kojem darovi i talenti njihovog djeteta mogu napredovati dok se brinu o njihovom blagostanju. Takvo okruženje nije moguće ako nema adekvatne socijalne podrške, što se kod roditelja pokazuje kao razumijevanje, slušanje i pokazivanje ponosa na postignuća svoje djece. Roditelji također mogu pomoći svojoj talentovanoj djeci u aktivnostima poput vježbanja i mogu pomoći u brojnim situacijama donošenja odluka pružanjem savjeta i podrške.

Promocija inkluzivne politike i prakse u obrazovanju

Da bi talentat mogao da napreduje i razvija se, svi ekološki i društveni faktori moraju biti usklađeni. Stoga je ključno zagovarati politike i prakse koje su specifično osmišljene za podršku darovitim i talentovanim pojedincima.

Zagovaranje počinje razumjevanjem da ova inicijativa uključuje podizanje svijesti, uticanje na javno mnjenje i mobilizaciju podrške. Prilikom planiranja važnih školskih događaja, pitanja prepoznavanja talenata treba da se nađu na dnevnom redu. Ovo se posebno odnosi na aktivnosti koje podižu svijest i pružaju informacije ključnim akterima, kao što su kreatori politika, lideri zajednice i šira javnost.

Zastupanje nije zadatak koji se može efikasno obaviti bez podrške, pa je neophodna saradnja sa drugim organizacijama, aktivistima i grupama za zastupanje. Kroz zajednički rad sa relevantnim akterima, inicijative i pozitivne promjene u politikama mogu se dodatno ojačati.

Opsežno istraživanje postojećih politika i njihovih uticaja je poželjno. Također, proučavanjem politika u srodnim oblastima možete identifikovati praznine i prilike za promjene. Samo akumulacijom dovoljno znanja možete predložiti praktične preporuke.

Na kraju, važno je saradivati sa donosiocima odluka, kao što su vladini zvaničnici i kreatori politika. Ne zaboravite da već posjedujete jedno od najmoćnijih sredstava za podizanje svijesti i uticanje na donosiocice odluka – talentovana i darovita omladina, koja doprinosi društvenom, ekonomskom i kulturnom razvoju, najbolji su zagovornici i pokretači promjena.

Fokusiranje na njihovu priču i uspjehe može biti ključan način da se osigura dugoročna podrška i razvoj politika koje će ih podržavati u daljem razvoju.

Studija slučaja

Sprečavanje isključivanja sportskih talenata kroz kreativnu radionicu

Opis problema:

U lokalnoj obrazovnoj zajednici postoji zabrinutost zbog isključivanja sportskih talenata iz obrazovnog procesa. Mladi talentovani sportisti se često suočavaju sa izazovima kao što su nedostatak podrške, pretjerani pritisak ili nerazumijevanje njihovih specifičnih potreba u okviru obrazovnog sistema. To može dovesti do gubitka talenta i neuključenosti u školsko okruženje.

Ključni elementi studije slučaja:

Nedovoljno razumijevanje: Nastavnicima i školskim administratorima često nedostaje dovoljno razumijevanja specifičnih potreba i izazova sa kojima se suočavaju talentovani sportisti. Ovo nerazumijevanje može rezultirati nedovoljnom podrškom tokom obrazovnog procesa.

Pritisak za postizanje uspjeha: Mladi sportisti često se suočavaju sa pritiskom da ostvare vrhunske sportske rezultate, što može dovesti do preopterećenja i nedostatka ravnoteže između sporta i obrazovanja. Ova neravnoteža može rezultirati smanjenim akademskim postignućima i osjećajem neadekvatne podrške kod mladih sportista.

Nedostatak integracije: Škole često nemaju integrisani pristup u pružanju podrške sportskim talentima, što može dovesti do izolacije i nedostatka podrške mladim sportistima u školskom okruženju.

Identifikovani problem: Nedostatak inkluzivnog pristupa u podršci sportskim talentima dovodi do isključivanja mladih sportista iz obrazovnog procesa.

Potencijalne posljedice: Gubitak talenata u sportu i obrazovanju, nedostatak inkluzije u školskom okruženju, smanjeni akademski uspjeh i osjećaj neadekvatne podrške kod mladih sportista.

Kreativna radionica: Preventivni postupci za inkluziju sportskih talenata

Opis radionice:

Učesnici će zajedno raditi na razvijanju konkretnih akcija za sprečavanje isključivanja sportskih talenata u školskom okruženju. Kroz kreativne aktivnosti, grupa će identifikovati konkretne korake za podršku mladim sportistima i sprečavanje isključenosti.

Koraci radionice:

Brainstorming (20 minuta): Učesnici će razmotriti moguće uzroke isključenja talentovanih sportista i identifikovati potencijalne preventivne radnje. Voditelj će zabilježiti ideje na flipčart papiru.

Analiza ideja (15 minuta): Grupa će analizirati predložene ideje i procijeniti njihovu izvodljivost i djelotvornost u sprečavanju isključenja mladih sportista.

Kreativna aktivnost (30 minuta): Učesnici će biti podijeljeni u male grupe sa zadatkom da osmisle kreativne akcije za podršku sportskim talentima. Svaka grupa će razviti specifičnu ideju i planirati korake za implementaciju koristeći upitnik i napraviti mala istraživanja o važnosti teme:

1. Mentorski programi: Kreirajte mentorske programe u kojima stariji sportisti mentorišu mlađe, pružajući smjernice, motivaciju i podršku.
2. Fleksibilno akademsko planiranje: Razvijte fleksibilne akademske rasporede koji odgovaraju rasporedu treninga i takmičenja za studente-sportiste, osiguravajući da oni mogu efikasno balansirati svoje akademske i sportske obaveze.
3. Mreže vršnjačke podrške: Uspostavite mreže vršnjačke podrške među studentima-sportistima, gde oni mogu da razmijenjuju iskustva, nude savjete i pružaju emocionalnu podršku jedni drugima.
4. Radionice za razvoj vještina: Organizujte radionice usmjerene na razvoj vještina, liderstvo, timski rad i otpornost, pružajući mladim sportistima alate koji su im potrebni za uspjeh na terenu i van njega.
5. Inkluzivni sportski događaji: Organizacija inkluzivnih sportskih događaja koji uključuju sve učenike, bez obzira na njihove atletske sposobnosti, promovirajući osjećaj jedinstva i drugarstva unutar školske zajednice.
6. Obrazovni resursi za roditelje/staratelje: Obezbijedite obrazovne resurse i radionice za roditelje učenika sportista, pomažući im da shvate izazove sa kojima se njihova djeca suočavaju i kako da ih najbolje podrže u njihovim akademskim i sportskim aktivnostima.
7. Programi karijernog vođenja: Ponudite programe karijernog vođenja prilagođene studentima-sportistima, naglašavajući alternativne puteve karijere u oblastima vezanim za sport, sportskoj medicini, treniranju, sportskom menadžmentu itd.
8. Programi priznanja: Sprovedite programe priznavanja koji slave i akademska i sportska dostignuća, jačajući važnost ravnoteže i izvrsnosti u svim oblastima života.

9. Saradnja sa sportskim klubovima: Uspostavite partnerstvo sa lokalnim sportskim klubovima i organizacijama kako biste obezbijedili dodatne mogućnosti za obuku, pristup objektima i mentorstvo za studente-sportiste.

10. Kampanje javnog zagovaranja: Pokrenite kampanje javnog zagovaranja kako biste podigli svijest o važnosti podrške sportskim talentima u obrazovanju i zagovaranju promjena politike koje promovišu inkluzivnost i podršku studentima sportistima.

Bodovanje:

Uopšte se ne slažem: 1 bod,
ne slažem se: 2 boda,
neutralno: 3 boda,
slažem se: 4 boda,
potpuno se slažem: 5 poena

1. Mentorship Programs:	1	2	3	4	5
2. Flexible Academic Scheduling:	1	2	3	4	5
3. Peer Support Networks:	1	2	3	4	5
4. Skill Development Workshops:	1	2	3	4	5
5. Inclusive Sports Events:	1	2	3	4	5
6. Educational Resources for Parents:	1	2	3	4	5
7. Career Guidance Programs:	1	2	3	4	5
8. Recognition Programs:	1	2	3	4	5
9. Collaboration with Sports Clubs:	1	2	3	4	5
10. Advocacy Campaigns:	1	2	3	4	5

Tabela 1

Učesnici će dodijeliti bodove svakoj tvrdnji na osnovu njihove percipirane važnosti svakog nagovještaja za podršku sportskim talentima u obrazovanju.

Prezentacija ideje (25 minuta): Svaka grupa će predstaviti svoju kreativnu ideju ostalim učesnicima. Nakon svake prezentacije, učesnici će pružiti povratne informacije i prijedloge za poboljšanje ideja.

Diskusija i planiranje implementacije (30 minuta): Grupa će diskutovati o predstavljanim idejama i planirati korake za sprovođenje odabranih akcija. Facilitator će voditi diskusiju o potencijalnim izazovima i predložiti strategije za njihovo prevazilaženje.

Zaključak (10 minuta): Radionica će se završiti kratkim rezimeom ključnih tačaka i podsticajem učesnicima da nastave rad na sprečavanju isključenja talentovanih sportista iz obrazovnog procesa.

Ova kreativna radionica pruža učesnicima priliku da razviju konkretne akcije za prevenciju isključenja mladih sportista iz obrazovnog sistema. Kroz zajednički rad i kreativne aktivnosti, grupa će identifikovati efikasne strategije za podršku sportskim talentima i promovisanje inkluzivnosti u školskom okruženju

Procjena

1. Koje su moguće prednosti inkluzivnog obrazovanja za talentovane učenike?

- a) Veća raznolikost u učionici
- b) Povećana podrška i prilagođavanje učenju (✓)
- c) Razvoj empatije i razumijevanja različitosti

2. Kako se može podržati razvoj talenata u sportskom okruženju?

- a) Fokusiranje isključivo na fizičke sposobnosti
- b) Integracija perceptivno-kognitivnih vještina (✓)
- c) Ograničavanje učešća u aktivnostima koje nisu sportske

3. Šta je cilj personalizovanih planova učenja za talentovane učenike?

- a) Stvaranje dodatnih barijera za učenike
- b) Omogućavanje prilagođavanja obrazovnog iskustva individualnim potrebama (✓)
- c) Povećanje konkurentskog pritiska na učenike

4. Kako se inkluzivnost može promovirati u školama?

- a) Podsticanje otvorenih diskusija o različitosti (✓)
- b) Organizovanje posebnih događaja samo za talentovane učenike
- c) Stvaranje elitnih odjeljenja za darovitu djecu

5. Koje su potencijalne prednosti različitosti u učionici za talentovane učenike?

- a) Razvoj širokog spektra vještina i sposobnosti (✓)
- b) Stvaranje podsticajnijeg okruženja za učenje
- c) Povećanje kreativnosti i inovativnosti

6. Koji su znaci talenta u učionici?

- a) Visoka akademska postignuća
- b) Inovativno razmišljanje i vještine rješavanja problema
- c) Napredna socijalna i emocionalna inteligencija (✓)

7. Koje su neke inkluzivne prakse za prepoznavanje talenata?

- a) Podsticanje aktivnog učešća i istraživanja (✓)
- b) Njegovanje podsticajnog okruženja za učenje
- c) Pružanje mogućnosti za saradnju i vođstvo

8. Kako se mogu pružiti mogućnosti obogaćivanja u učionici?

- a) Nuđenje izazovnih zadataka i projekata (✓)
- b) Integriranje sportskih aktivnosti u nastavni plan i program
- c) Pružanje mogućnosti za samorefleksiju i postavljanje ciljeva

9. Kako se može promovirati socijalno i emocionalno blagostanje talentovanih učenika?

- a) Razvijanje emocionalne inteligencije i samosvijesti (✓)
- b) Stvaranje mreže vršnjaka podrške
- c) Podsticanje zdravih strategija suočavanja i otpornosti

10. Kako roditelji i staratelji mogu biti uključeni u prepoznavanje i podršku talenata?

- a) Posmatranje i podsticanje istraživanja (✓)
- b) Pružanje emocionalne podrške i razumijevanja
- c) Zalaganje za inkluzivne politike i prakse

Reference

1. Bayu, W. I., Nurhasan, Suroto, & Solahuddin, S. (2022). Peer observation, self-Procjena, and circuit learning: Improving critical thinking and physical fitness in physical education. *Cakrawala Pendidikan*, 41(2), 308–320. <https://doi.org/10.21831/cp.v41i2.38654>
2. Bloom, B. S., & Sosniak, L. A. (1985). *Developing Talent in Young People*. Ballantine Books. <https://books.google.de/books?id=ygAIAQAAIAAJ>
3. Bray, B., & McClaskey, K. (2013). A step-by-step guide to personalize learning. *Learning and Leading with Technology*, 40(7), 12-19
4. Button, C., Pepping, G.-J., & Collins, D. (2005). Unnatural selection: Talent identification and development in sport. <https://www.researchgate.net/publication/8102048>
5. Côté, J., Turnnidge, J., & Evans, M. B. (2014). The dynamic process of development through sport. *Kinesiologia Slovenica*, 20(3), 14–26
6. Elliott, S., Drummond, M. J. N., & Knight, C. (2018). The Experiences of Being a Talented Youth Athlete: Lessons for Parents. *Journal of Applied Sport Psychology*, 30(4), 437–455. <https://doi.org/10.1080/10413200.2017.1382019>
7. Ferriz-Valero, A., González-Villora, S., García-Martínez, S., & Baena-Morales, S. (2023). Understand well to develop better: gifted students in physical education and sport. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(9), 2336–2345. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.09269>
8. Gagné, F. (2002). *A Differentiated Model of Giftedness and Talent (DMGT)*
9. Gagné, F. (1993). Constructs and models pertaining to exceptional human abilities. In K. Heller, F. Monks, & A. Passow (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 63–85). Pergamon Press. <https://www.researchgate.net/publication/232550525>
10. Global Education Monitoring Report. (2020). *Global education monitoring report, 2020: Inclusion and education: all means all* - UNESCO Digital Library. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718>
11. Henriksen, K., Stambulova, N., & Roessler, K. K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(3), 212–222. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2009.10.005>
12. Knight, C. J., & Holt, N. L. (2014). Parenting in youth tennis: Understanding and enhancing children's experiences. *Psychology of Sport and Exercise*, 15(2), 155–164. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.10.010>
13. Lisinskiene, A., Guetterman, T., & Sukys, S. (2018). Understanding adolescent–parent interpersonal relationships in youth sports: A mixed-methods study. *Sports*, 6(2), 41.
14. Martin, N., Camiré, M., & Kramers, S. (2022). Facilitating life skills transfer from sport to the classroom: An intervention assisting a high school teacher-coach. *Journal of Applied Sport Psychology*, 34(6), 1077–1101. <https://doi.org/10.1080/10413200.2021.1917016>
15. Makhambetova, Aliya & Zhiyenbayeva, Nadezhda & Ergesheva, Elena. (2021). Personalized Learning Strategy as a Tool to Improve Academic Performance and Motivation of Students. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies*. 16. 1-17. 10.4018/IJWLTT.286743.
16. Merrotsy, P. (2013). Invisible Gifted Students. In *Invisible Gifted Students 31 Talent Development & Excellence* (Vol. 5, Issue 2). <http://www.iratde.org>
17. Rees, T., & Hardy, L. (2000). An Investigation of the Social Support Experiences of High-Level Sports Performers. *The Sport Psychologist*, 14(4), 327–347.
18. Ribeiro, J., Davids, K., Silva, P., Coutinho, P., Barreira, D., & Garganta, J. (2021). Talent Development in Sport Requires Athlete Enrichment: Contemporary Insights from a Nonlinear Pedagogy and the Athletic Skills Model. *Sports Medicine*, 51(6), 1115–1122. <https://doi.org/10.1007/s40279-021-01437-6>
19. Salovey, P., Bedell, B. T., Detweiler, J. B., & Mayer, J. D. (2000). Current directions in emotional intelligence research. In M. Lewis & J. M. Haviland-Jones (Eds.), *Handbook of emotions* (pp. 504–520). Guilford Press.
20. Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M., & Philippaerts, R. M. (2008). Talent Identification and Development Programmes in Sport Current Models and Future Directions. In *Sports Med* (Vol. 38, Issue 9). <http://www.informaworld.com>.
21. van Rossum, J. H. A., & Gagné, F. (2006). Talent Development in Sports. In F. A. Dixon & S. M. Moon (Eds.), *The handbook of secondary gifted education* (pp. 281–316). Prufrock Press.
22. Weltevreden, G. M., van Hooft, E. A. J., & van Vianen, A. E. M. (2018). Parental behavior and adolescent's achievement goals in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 122–131.
23. Williams, A. M., & Ward, P. (2007). Anticipation and decision making: Exploring new horizons. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (pp. 203–223). John Wiley & Sons, Inc.
24. Zeidner, M. (2017). Tentative guidelines for the development of an ability-based emotional intelligence intervention program for gifted students. *High Ability Studies*, 28(1), 29–41. <https://doi.org/10.1080/13598139.2017.1292895>

MODUL III

Implementacija timskog rada i zajedničkih uvida u prepoznavanje talenata - Meke vještine

Module II: Implementacija timskog rada i zajedničkih uvida u prepoznavanje talenata - Meke vještine

Učesnici (treneri i nastavnici) će istraživati meke vještine, s posebnim naglaskom na važnost efikasne komunikacije, aktivnog slušanja, emocionalne inteligencije i kooperativnog učenja u stvaranju pozitivnog i inkluzivnog okruženja u učionici. Ove praktične vještine imaju za cilj stvaranje atmosfere koja podržava holistički razvoj učenika i sportista.

Cilj:

Učesnici će steći i primijeniti meke vještine, kao što su efikasna komunikacija, aktivno slušanje, emocionalna inteligencija i kooperativno učenje, kako bi kreirali pozitivno i inkluzivno okruženje koje podstiče rast i razvoj učenika.

Ovaj modul obuhvata tri tematske oblasti:

Uvod

U savremenom svijetu profesionalnih i ličnih interakcija, važnost mekih vještina je nemjerljiva. Ove interpersonalne kompetencije, često nazivane „meke vještine“, obuhvataju širok spektar sposobnosti koje nadilaze tehničku stručnost, uključujući vještine poput komunikacije i aktivnog slušanja. One su ključni faktor koji omogućava efektivnu komunikaciju, saradnju i međusobno razumijevanje u različitim okruženjima, bilo na radnom mjestu ili u ličnim odnosima.

Među osnovnim elementima mekih vještina, komunikacione vještine se izdvajaju kao ključne. Efikasna komunikacija omogućava razmjenu ideja, misli i emocija, stvarajući razumijevanje i povezanost. Bilo da je verbalna ili neverbalna, sposobnost jasnog izražavanja misli, empatije prema drugima i prilagođavanja različitim društvenim situacijama je od suštinskog značaja.

Aktivno slušanje, koje je osnova uspješne komunikacije, doprinosi stvarnom razumijevanju i angažovanju. To podrazumijeva ne samo slušanje, već i tumačenje i promišljeno reagovanje na informacije. Kroz aktivno slušanje, pojedinci pokazuju poštovanje, empatiju i otvorenost, što postavlja temelje za smislene interakcije i produktivne odnose.

Pored toga, kooperativno učenje predstavlja suštinsku saradnju potrebnu za uspjeh kako u profesionalnim tako i u obrazovnim okruženjima. Zasnovano na međusobnom poštovanju i zajedničkom naporu, kooperativno učenje promovira timski rad, zajedničku odgovornost i uvažavanje različitih perspektiva. Fokusiranjem na snage svakog člana i njegovanjem podržavajuće atmosfere, kooperativno učenje poboljšava rješavanje problema, podstiče inovacije i gradi kulturu inkluzije. U školskom i sportskom kontekstu, ono može biti efikasna metodologija za postizanje zajedničkih ciljeva svih aktera uključenih u odrastanje djeteta, uključujući porodicu i obrazovne institucije.

U suštini, meke vještine i kooperativno učenje su temelj uspješnih međuljudskih interakcija i zajedničkih napora. Ovladavanje ovim vještinama ne samo da obogaćuje individualna iskustva, već doprinosi harmoničnim odnosima, organizacionom uspjehu i društvenom napretku.

Meke vještine – komunikacija, aktivno slušanje

Nedavno su meke vještine postale sve značajnije kako u akademskom, tako i u profesionalnom svijetu. Smatraju se ključnim ljudskim faktorom za postizanje organizacionog razvoja i efikasnosti (Krawczyk-Sokolowska et al. 2019). Zajedno sa individualnim kompetencijama, meke vještine su bile predmet obimnih istraživanja tokom protekle decenije (Dunbar et al. 2016; Fleming et al. 2009; Orr et al. 2011; Pang et al. 2019; Poon 2014; Stewart et al. 2016; Succi 2019; Wheeler 2016). Ipak, istraživanja mekih vještina često karakterišu teorijska nejasnoća i nedostatak zajedničke definicije (Lipman 2019). Ova nejasnoća dovodi, na primjer, do toga da neki autori koriste pojmove meke vještine i kompetencije kao sinonime. Chaffer and Webb(2017) govore o generičkim vještinama kao o kompetencijama, dok Vesley et al.(2017) koriste termin kompetencija kao sinonim za vještinu. Slično tome, Fernandes et al.(2018) definišu emocionalne kompetencije kao vještine.

Prema

Vats and Vats (2009), terminologija koja se koristi za označavanje mekih vještina varira od zemlje do zemlje. Na primjer, u Australiji se nazivaju ključnim kompetencijama, mekim vještinama, generičkim vještinama ili vještinama zapošljivosti. Evropski autori ih nazivaju vitalnim kompetencijama, dok se u Sjedinjenim Državama koriste termini poput vještine zapošljivosti ili znanje za radno mjesto. Succi (2019)) također ističe različite načine na koje se upućuje na meke vještine, kao što su životne vještine (SZO 1994), transverzalne vještine, generičke kompetencije i kritičke kompetencije (OECD 2001, 2012), kao i doživotno učenje (Evropska unija 2006).

Zbunjenost između pojmova mekih vještina i kompetencija može proizaći iz činjenice da neki istraživači ne prave jasnu razliku između opšteg pojma vještina i kompetencija (Bamiatzi et al. 2015). Ova konfuzija je posebno iznenađujuća u literaturi o mekim vještinama, s obzirom na to da u ključnim i često citiranim radovima postoji jasna konceptualna razlika između vještina i kompetencija (Boyatzis 1982; Spencer i Spencer 1993).

Meke vještine se definišu na različite načine: neki istraživači ih vide kao netehničke vještine nepovezane s apstraktnim razmišljanjem, koje uključuju interpersonalne i intrapersonalne sposobnosti za uspješne društvene interakcije (Hurrell et al. 2013). Drugi ih opisuju kao univerzalne ili opšte vještine (Viviers et al. 2016; Keevy 2016), ili kao osobine ličnosti, preferencije, motivacije i druge komponente kognitivne kompetencije na koje utiče inteligencija (Semeijn et al. 2005; Vesley et al. 2017). Također, neki smatraju da meke vještine zahtijevaju naučeno ponašanje i obuku zasnovanu na individualnim predispozicijama (Albandea i Giret 2018). Zapata et al. (2022) tvrde da meke vještine treba posmatrati kao ljudske osobine, mjeriti ih pomoću višestavkaste metrike i tretirati kao latentne varijable sa potvrđenim psihometrijskim svojstvima.

Kompetencija, prema većini autora, podrazumijeva integraciju znanja, vještina, stavova i ponašanja koji se efikasno primjenjuju u različitim kontekstima radi postizanja specifičnih rezultata učenja. Kompetencije uključuju kognitivne, afektivne i psihomotorne domene, kao i sposobnost prilagođavanja novim situacijama, rješavanja problema i kontinuiranog napretka kroz refleksivnu praksu i doživotno učenje. Kompetencija se posmatra kao širok koncept koji uključuje sposobnost prenošenja vještina u nove situacije u okviru određenog zanimanja (Ashworth & Saxton, 1990).

Komunikacija, koja omogućava pojedincima da uspostave i održavaju odnose s drugima, treba se smatrati vještinom koja se može poboljšati, obučiti i modifikovati. Ako prihvatimo da komunikacija nije samo 'slanje poruka', već i prilika za izgradnju efikasnih odnosa, tada možemo odlučiti da unaprijedimo i razvijemo svoje komunikacijske vještine.

Aksiomi komunikacije (Vatzlavick, 1971)

- 1) Ne možete ne komunicirati.
- 2) Svaka komunikacija ima sadržajni aspekt i aspekt odnosa.
- 3) Priroda odnosa zavisi od interpunkcije komunikacijskih sekvenci između komunikatora.
- 4) Ljudi koriste digitalnu komunikaciju (verbalnu) i analognu komunikaciju (neverbalnu).
- 5) Sve komunikacione razmjene su simetrične ili komplementarne.

Šest kvalifikacionih elemenata komunikativnog procesa (Jakobson, 1958-60):

1. **Izdavač:** osoba koja prenosi misao, ideju, emociju.
2. **Primalac:** primalac poruke.
3. **Poruka:** misao, poruka, podatak, osjećaj/emocija koju jedna osoba saopštava drugoj osobi. Poruka prolazi kroz proces kodiranja od strane pošiljaoca i proces dekodiranja od strane primaoca.
4. **Šifra:** sistem znakova koji se koriste za komunikaciju. Postavlja pravila za tumačenje poruke. nedostatak zajedničkog riječnika izaziva poteškoće u pripisivanju značenja.
5. **Kanal:** medij preko kojeg se poruka prenosi (telefon, papir, radio...).
6. **Kontekst:** okruženje u kojem se odvija interakcija koje može favorizovati ili poremetiti interakciju.

Kružnost odnosa pošiljalac-primalac zasniva se na konceptu povratne informacije: odgovor primaoca omogućava pošiljaocu da razumije da li je poruka ispravno percipirana (Vatzlavick, 1971).

Tri komunikaciona sistema:

- 1) **verbalna komunikacija:** ona vrsta komunikacije koja koristi riječ kanal. Uključuje učešće fizioloških i kognitivnih mehanizama neophodnih za recepciju i proizvodnju jezika.
- 2) **paraverbalna komunikacija:** sastavljena od intonacije, tembra, ritmičkih elemenata, koji mogu uticati na kvalitet komunikacije. Ton se odnosi na zvučnu modulaciju verbalnog, dok je tembar skup individualnih karakteristika grlenog, nazalnog i prigušenog glasa. Ritam se odnosi na pauze, sporost, brzinu. Jačina zvuka se odnosi na intenzitet zvuka, način na koji je glas kalibrisan prema važnosti predmeta. Paraverbalno utiče na efikasnost poruke za 38%, neverbalno za 55%, verbalno za 7% (Albert Mehrabian - američki psiholog)
- 3) **neverbalna komunikacija:** ovo se sprovodi kroz elemente koji dopunjuju, a ponekad i zamjenjuju verbalnu komunikaciju. Ovi elementi su: 1) proksemika, odnosno pretpostavljena fizička udaljenost između sagovornika. 2) Kinezika, odnosno pokreti tijela, držanje, gestovi. To se razlikuje od osobe do osobe, ali je pod velikim uticajem kulture kojoj pripadaju. 3) Mimikrija, odnosno izraz lica, skup voljnih ili nevoljnih signala.

Studija slučaja

Osnaživanje studenata-sportista kroz meke vještine, komunikaciju i aktivno slušanje u programu dualne karijere

Pozadina:

Univerzitet šampiona (UoC) uspostavio je program dualne karijere kako bi podržao studente-sportiste koji teže akademskoj izvrsnosti i atletskom uspjehu. Prepoznajući jedinstvene izazove sa kojima se suočavaju studenti sportisti u balansiranju svojih zahtjevnih rasporeda, UoC je imao za cilj da unaprijedi njihove meke vještine, posebno komunikaciju i aktivno slušanje, kako bi olakšao uspjeh na terenu i van njega.

Izazov:

Studenti-sportisti na UoC-u su balansirali između intenzivnih akademskih obaveza i zahtjeva vezanih za treninge i takmičenja, često se suočavajući s izazovima u efikasnoj komunikaciji sa trenerima, saigračima, profesorima i vršnjacima. Problemi u komunikaciji, upravljanju vremenom i sukobi između akademskih i sportskih obaveza predstavljali su značajne prepreke za njihovo opšte blagostanje i postizanje uspjeha.

Implementacija:

Procjena potreba i dizajn programa:

UoC je sproveo ankete i diskusije u fokusnim grupama kako bi identifikovao specifične praznine u mekim vještinama među studentima sportistima u programu dualne karijere.

Na osnovu nalaza, razvijen je sveobuhvatan program obuke u saradnji sa trenerima, akademskim savjetnicima i profesionalcima za savjetovanje, fokusirajući se na komunikaciju, aktivno slušanje, upravljanje vremenom i upravljanje stresom.

Radionice i sesije za razvijanje vještina:

UoC je organizovao radionice i sesije za izgradnju vještina prilagođene jedinstvenim potrebama studenata sportista.

Ove sesije su pokrivala teme kao što su efikasna komunikacija sa trenerima i profesorima, aktivno slušanje u timskoj dinamici, strategije rješavanja sukoba i trening asertivnosti.

Studenti sportisti su također učestvovali u vježbama igranja uloga i scenarijima iz stvarnog života kako bi vježbali i unaprijedili svoje meke vještine u podržavajućem okruženju.

Integracija u akademske i sportske aktivnosti:

Obuka mekih vještina bila je ugrađena u različite aspekte iskustva studenata-sportista, uključujući timske sastanke, akademske savjetodavne sesije i programe za razvoj liderstva.

Treneri i akademski savjetnici su u svoje redovne interakcije sa studentima-sportistima uključili razvoj mekih vještina, pružajući povratne informacije i smjernice kako bi podržali njihov rast i razvoj.

Rezultati:

<p>Poboljšana timska dinamika i učinak:</p>	<p>Poboljšane vještine komunikacije i aktivnog slušanja dovele su do jačih odnosa i veće kohezije među studentima sportistima, trenerima i saigračima. Jasnija komunikacija omogućila je bolju saradnju, kako na terenu, tako i u učionici, što je rezultiralo poboljšanom timskom dinamikom i sportskim rezultatima.</p>
<p>Poboljšan akademski uspjeh:</p>	<p>Studenti sportisti su prijavili poboljšanu komunikaciju sa profesorima i akademskim savjetnicima, što je dovelo do veće podrške i prilagođavanja njihovim sportskim obavezama. Efikasno upravljanje vremenom i vještine komunikacije pomogle su im da uspješnije balansiraju akademske i sportske obaveze, što je rezultiralo boljim akademskim postignućima i smanjenjem stresa.</p>
<p>Lični rast i blagostanje:</p>	<p>Obuka mekih vještina doprinijela je ličnom razvoju studenata sportista, osnažujući ih da se zauzimaju za svoje potrebe, postavljaju granice i efikasnije upravljaju vremenom i stresom. Kao rezultat toga, studenti sportisti su prijavili viši nivo samopouzdanja, otpornosti i opšteg blagostanja zahvaljujući programu fokusiranom na razvoj mekih vještina.</p>

Zaključak:

Dajući prioritet razvoju mekih vještina, posebno komunikacije i aktivnog slušanja, Univerzitet šampiona je bio u mogućnosti da osnaži studente sportiste da uspiju i u akademskom i u sportskom smislu. Integracija obuke mekih vještina u program dualne karijere ne samo da je poboljšala timsku dinamiku i performanse, već je također olakšala lični rast i dobrobit među studentima sportistima. Ova studija slučaja naglašava važnost ulaganja u razvoj mekih vještina kako bi se podržao holistički razvoj i uspjeh studenata-sportista u njihovim dualnim karijerama.

Ocjenjivanje

1- Šta je ključna komponenta efikasne komunikacije?

- a) Govoriti glasno
- b) Korištenje složenog riječnika
- c) Aktivno slušanje (✓)
- g) Prekidanje drugih

2- Šta od sljedećeg NIJE meka vještina?

- a) Upravljanje vremenom
- b) Rješavanje sukoba
- c) Programiranje (✓)
- g) Empatija

3 – Aktivno slušanje uključuje:

- a) Čekajući svoj red da govorite
- b) Fokusiranje na govornika i njegovu poruku (✓)
- c) Ignorisanje neverbalnih znakova
- d) Multitasking dok govornik govori

4 - Meke vještine su:

- a) Tehničke vještine potrebne za određeni posao
- b) Interpersonalne vještine koje omogućavaju efikasnu komunikaciju i interakciju (✓)
- c) Teške vještine koje se lako mogu izmjeriti
- d) Relevantno samo u ličnim odnosima

5 – Efikasna komunikacija uključuje:

- a) Korištenje žargona da zbuni druge
- b) Davanje nejasnih instrukcija
- c) Biti jasan i koncizan (✓)
- d) Samo slušanje sopstvenih ideja

6 – Šta od sljedećeg NIJE korist od aktivnog slušanja?

- a) Izgradnja jačih odnosa
- b) Efikasnije rješavanje problema
- c) Podsticanje nesporazuma (✓)
- d) Povećanje povjerenja i poštovanja

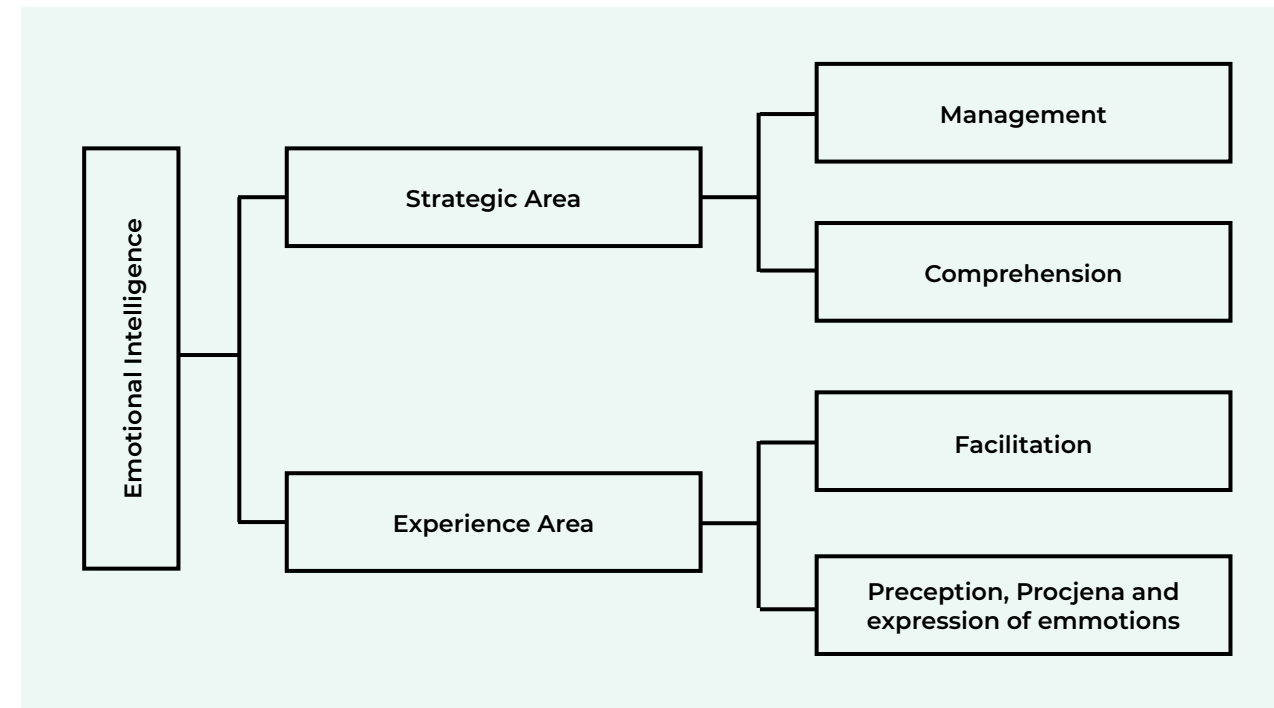
Emocionalna inteligencija

Krajem 1990-ih, Daniel Goleman je počeo da razmatra kako se američko društvo suočava sa dubokom krizom, gde su mnogi ljudi pokazivali „emocionalnu slabost“. Kao odgovor na to, Goleman je istakao potrebu za jačanjem socijalne i emocionalne kompetencije kod svih. Sličnu individualističku i sve manje podržavajuću dinamiku Goleman (2011, str. 6) primjećuje i u evropskim zemljama, upozoravajući da sve više djece ulazi u odraslo doba sa ozbiljnim nedostacima u samokontroli, sposobnosti upravljanja bijesom i empatijom. Ovi problemi su i dalje vrlo aktuelni, posebno u svjetlu posljedica pandemijske krize iz 2020. godine. Zbog toga je ključno razmišljati o tome kako obrazovne ustanove treba da se bave „emocionalnom pismenošću“ (Goleman, 2011, str. 7). Danas čak i neuronauka podržava važnost emocija, ne samo u učenju, već i u cjelokupnom načinu postojanja u svijetu. Naime, „svaka emocija nas predisponira na specifičnu akciju“ (Goleman, 2011, str. 20).

Amigdala se smatra mozgovnim centrom zaduženim za kontrolu emocija (Goleman, 2011, str. 37). Zahvaljujući mnogim studijama, uključujući istraživanja koje je sproveo LeDoux (1986; 1992), sada znamo da su aktivnosti amigdale i njene interakcije sa neokorteksom u središtu emocionalne inteligencije.

Goleman je pionir u istraživanju emocionalne inteligencije, ali posljednjih godina je razvijena značajna količina istraživanja koja pokušavaju da objasne da li je emocionalna inteligencija urođena ili stečena, kako se povezuje s drugim oblicima inteligencije ili ličnošću, i kako utiče na različite životne kontekste.

U okviru ovih studija, D'Amico (2018, str. 12) se oslanja na klasifikaciju koju su napravili Mayer, Salovey i Caruso (2000), razlikujući između modela sposobnosti i modela osobina, odnosno mješovitih modela. Prvi, poput Mayer-Salovey-Caruso modela (1997), procjenjuju emocionalnu inteligenciju na osnovu njenih kognitivnih komponenti i mentalnih sposobnosti. Za ove autore, emocionalna inteligencija je istinska kognitivno-emocionalna vještina koja omogućava opažanje, procjenu i izražavanje emocija, generisanje osjećanja koja olakšavaju razmišljanje, kao i razumijevanje i regulisanje emocija (Mayer & Salovey, 1997).

Slika 1 Model Majera i Saloveja (Izvor: D'Amiko, 2018, str. 14).

Ovaj model je složeniji jer, prema autorima, različite emocionalne vještine razvijaju se u hijerarhijskom redosljedu, počevši od percepcije pa do upravljanja emocijama, pri čemu je unutar svake grane moguće identifikovati složenije podvještine (D'Amico, 2018, str. 14).

S druge strane, modeli osobina ili mješoviti modeli, poput Golemanovog (1995) i Bar-Onovog (1997), definišu emocionalnu inteligenciju kao rezultat ponašajnih tendencija, motivacionih i afektivnih varijabli (D'Amico, 2018, str. 12). Za Golemana, emocionalna kompetencija je sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i korištenja emocionalnih informacija o sebi i drugima. Stoga autor identifikuje četiri ključne kompetencije: samosvijest (svjesnost o sopstvenim emocijama), društvenu svijest (empatija i razumijevanje drugih), samoupravljanje (upravljanje i prilagođavanje emocija) i upravljanje odnosima (upravljanje društvenim odnosima) (D'Amico, 2018, str. 15).

Bar-On (1997) definiše emocionalnu inteligenciju kao skup nekognitivnih, ali naučenih znanja i vještina koje utiču na sposobnost suočavanja sa zahtjevima okoline. On ove vještine dijeli na intrapersonalne, interpersonalne, prilagodljivost, upravljanje stresom i opšte raspoloženje, pri čemu svaka dimenzija pokriva dodatne poddimenzije.

Bez obzira na različite teorije, emocije ostaju ključna komponenta emocionalne inteligencije. No, kako tačno definisati pojam emocija? Tokom vremena, mnogi autori su pokušali da definišu ovaj koncept, ali ono što je bilo jasno od samog početka jeste njegova složenost. Lazarus, Averill i Opton (1974) definišu emocije kao "multidimenzionalni sindrom" koji uključuje interakciju između osjećanja, fizioloških procesa i automatskog ili instrumentalnog ponašanja koje prati emocionalni događaj.

Iz svega ovoga, kao i iz složene dinamike koju pokreće emocionalno iskustvo, postaje jasno da emocionalna inteligencija igra ključnu ulogu u stanju blagostanja ili nelagodnosti osobe (D'Amico, 2018, str. 92). U tom kontekstu, zanimljivi su rezultati brojnih istraživanja koja su ispitivala povezanost između emocionalne inteligencije i školskog ili akademskog uspjeha (Zeidner et al., 2005; Parker et al., 2004; Petrides et al., 2004; Di Fabio & Palazzeschi, 2009; D'Amico, 2009). Ova istraživanja su pokazala da akademski uspjeh ne zavisi isključivo od kognitivnih vještina, već i od emocionalnih sposobnosti.

Biscuerra i saradnici (2015) razvili su model koji identifikuje skup emocionalnih kompetencija na kojima se temelje programi emocionalnog obrazovanja. Te kompetencije uključuju emocionalnu svijest, emocionalnu regulaciju, emocionalnu autonomiju, socijalne vještine, životne vještine i blagostanje.

Dakle, emocije

mogu predstavljati resurse za učenje, a ne prepreke, pod uslovom da su funkcionalne i dobro regulisane (D'Amico, 2018, str. 92-93).

Studija slučaja

Korištenje emocionalne inteligencije može pomoći studentima-sportistima da uspješno balansiraju između u svojih dualnih karijera unutar sportskog tima.

Pozadina:

Lions akademija, renomirana sportska akademija, poznata je po podršci talentovanim studentima-sportistima u njihovim sportskim i akademskim aktivnostima. Ipak, balansiranje između sportskih i akademskih obaveza često predstavlja izazov, uključujući upravljanje stresom, održavanje fokusa i izgradnju snažnih odnosa unutar tima. S obzirom na važnost emocionalne inteligencije u razvijanju otpornosti, timskog duha i opšteg blagostanja, Lions akademija je pokrenula sveobuhvatan program za unapređenje emocionalne inteligencije među svojim studentima-sportistima.

Izazov:

Studenti sportisti na Lions akademiji suočili su se sa izazovom balansiranja zahtjeva intenzivnih treninga sa svojim akademskim obavezama. Osim toga, suočavali su se sa pritiscima takmičenja, rješavanjem konflikata unutar tima i održavanjem motivacije uprkos neuspjesima, što su bili česti izazovi. Da bi postigli uspjeh kako u sportskim tako i u akademskim aktivnostima, ovi studenti-sportisti moraju razviti snažne vještine emocionalne inteligencije koje će im pomoći da efikasno upravljaju svojim emocijama, grade pozitivne odnose i napreduju u okruženju pod visokim pritiskom.

Implementacija:

Procjena i dizajn programa:

Lions akademija sprovela je procjene, ankete i intervjue kako bi identifikovala specifične potrebe studenata sportista u vezi sa emocionalnom inteligencijom unutar sportskog tima. Na osnovu tih nalaza, u saradnji sa sportskim psiholozima, trenerima i akademskim savjetnicima, kreiran je prilagođen program emocionalne inteligencije. Program se fokusira na razvoj samosvijesti, samoregulacije, društvene svijesti i upravljanja odnosima.

Radionice i vježbe obuke:

Lions akademija je organizovala radionice i treninge kako bi studentima-sportistima pružila praktične strategije za unapređenje njihovih vještina emocionalne inteligencije. Ove sesije obuhvatale su teme kao što su prepoznavanje i upravljanje emocijama pod pritiskom, izgradnja otpornosti pri suočavanju sa izazovima, razumijevanje timske dinamike, kao i efikasna komunikacija i rješavanje konflikata unutar tima.

Studenti sportisti su učestvovali u interaktivnim vježbama, scenarijima igranja uloga i grupnim diskusijama kako bi poboljšali svoje razumijevanje i primjenu principa emocionalne inteligencije u okviru svog sportskog tima.

Integracija u timsku kulturu i praksu:

Obuka emocionalne inteligencije bila je ugrađena u različite aspekte timske kulture i prakse, uključujući timske sastanke, treninge i pripreme za takmičenja. Treneri i kapiteni timova su predvodili primjerom, pokazujući ponašanja vezana za emocionalnu inteligenciju i pružajući povratne informacije i podršku studentima sportistima u njihovom razvoju.

Redovne provjere i sesije sa otvorenim razgovorima omogućile su studentima sportistima da reflektuju na svoje emocije, iskustva i performanse, njegujući kulturu stalnog usavršavanja i samosvijesti unutar tima.

Rezultati:

<p>Poboljšane performanse i otpornost:</p>	<p>Studenti sportisti su izvijestili o povećanoj svijesti o svojim emocijama i boljoj sposobnosti da kontrolišu svoje reakcije pod pritiskom.</p> <p>Tehnike naučene kroz program emocionalne inteligencije, poput svjesnosti, pozitivnog samogovora i vizualizacije, pomogle su im da izgrade otpornost i održe fokus u suočavanju sa izazovima i neuspjesima, što je na kraju dovelo do poboljšanih performansi na terenu.</p>
<p>Poboljšana timska dinamika i komunikacija:</p>	<p>Povećana društvena svijest i empatija doprinijele su jačanju odnosa i poboljšanju komunikacije unutar tima.</p> <p>Studenti-sportisti su pokazali napredak u vještinama rješavanja konflikata, efikasnoj komunikaciji i timskom radu, što je rezultiralo kohezivnijim i podržavajućim timskim okruženjem, pogodnim za postizanje uspjeha.</p>
<p>Pozitivno mentalno zdravlje i blagostanje:</p>	<p>Razvoj emocionalne inteligencije doprinio je poboljšanju mentalnog zdravlja i opšteg blagostanja među studentima sportistima.</p> <p>Studenti sportisti su prijavili smanjenje stresa, anksioznosti i sagorijevanja, kao i povećano samopouzdanje, samopoštovanje i zadovoljstvo svojim sportskim i akademskim iskustvima.</p>

Zaključak:

Dajući prioritet razvoju vještina emocionalne inteligencije, Lions akademija je osnažila studente-sportiste da uspješno balansiraju svoje dualne karijere kao sportisti i studenti. Integracija treninga emocionalne inteligencije u timsku kulturu i praksu podstakla je otpornost, timski rad i opšte blagostanje među studentima sportistima, što je rezultiralo poboljšanjem njihovog učinka i uspjeha kako na terenu, tako i van njega. Ova studija slučaja ističe ključnu ulogu emocionalne inteligencije u maksimiziranju potencijala i holističkog razvoja studenata sportista u okviru sportskog tima.

Ocjenjivanje

1 – Šta je emocionalna inteligencija?

- a) Sposobnost manipulisanja emocijama drugih
- b) Sposobnost razumijevanja i upravljanja sopstvenim i tuđim emocijama (✓)
- c) Sposobnost potpunog potiskivanja emocija
- g) Sposobnost predviđanja budućih emocija

2 – Šta od sljedećeg NIJE komponenta emocionalne inteligencije?

- a) Samosvijest
- b) Empatija
- c) Logičko rezonovanje (✓)
- d) Socijalne veštine

3 - Samoregulacija, kao komponenta emocionalne inteligencije, uključuje:

- a) Kontrolisanje sopstvenih emocija i impulsa (✓)
- b) Ignorisanje emocija drugih
- c) Preuveličavanje emocionalnih reakcija
- d) Potpuno izbjegavanje emocionalnih situacija

4 – Šta podrazumjeva društvena svijest?

- a) Razumijevanje sopstvenih emocija
- b) Osjećanje i razumijevanje emocija drugih (✓)
- c) Izbjegavanje društvenih interakcija
- d) Nepoštovanje društvenih normi

5 – Šta od sljedećeg je primer empatije?

- a) Ismijevanje nečijih osjećanja
- b) Ignorisanje nekoga kada je uznemiren
- c) Razumijevanje i dijeljenje nečijih osjećanja (✓)
- d) Prisiljavanje nekoga da promjeni svoje emocije

6 – Kakav je značaj emocionalne inteligencije u međuljudskim odnosima?

- a) Omogućava pojedincima da potisnu svoje emocije
- b) Pomaže pojedincima da bolje razumiju i povežu se sa drugima (✓)
- c) Podstiče pojedince da izbjegavaju emocionalne veze
- d) To dovodi do pojačanih sukoba

Kooperativno učenje

Kako je nastalo kooperativno učenje

Kooperativno učenje je metodologija nastave i učenja koja se razvila na osnovu različitih studija i teorija. Njegovi korijeni mogu se pratiti do psiholoških studija Kurta Levina s jedne strane i Deweyjeve aktivističke pedagogije s druge strane.

Lev Vigotski (1934), sa svojom teorijom socijalnog učenja, sugerisao je da se znanje konstruiše kroz interakcije s drugima i da je oblikovano vještinama i sposobnostima koje dobijaju značaj unutar određene kulture.

Vigotski je naglašavao uticaj društvenih okruženja na proces učenja, predlažući da se učenje i razvoj dešavaju kroz interakcije djece sa vršnjacima, nastavnicima i drugim odraslima. Njegov rad dao je osnovu za koncept "kooperativnog učenja", koje posmatra individualno učenje kao rezultat grupnog učenja. Bruner je dodatno naglasio da učenje zavisi od korištenja kulturnih resursa, pa čak i ono što odlučimo da predajemo oblikovano je našim kulturnim naslijeđem (Bruner, 1995).

Uloga nastavnika

Prevazilaženje tradicionalne frontalne nastave promoviraju novi model nastavnika koji u okviru kooperativnog učenja postaje vođa procesa učenja, dok učenici preuzimaju aktivnu ulogu. Ovaj pristup prelazi sa individualističkog i kompetitivnog modela podučavanja na saradnički i demokratski model. Uloga nastavnika, koji je ranije bio jednostavan prenosioc informacija, sada se transformira u profesionalca koji reflektuje o svom načinu podučavanja i kroz tu refleksiju unapređuje svoj profesionalni kvalitet (La Marca & Cappuccio, 2020).

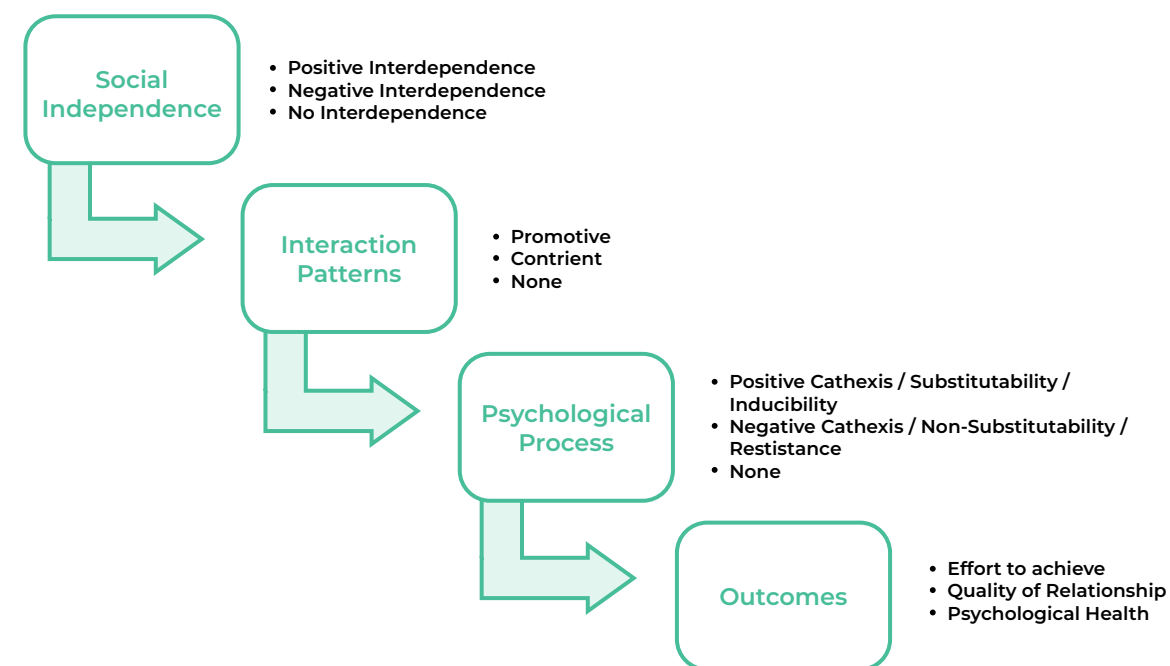
U kooperativnom učenju, uloga nastavnika je ključna, jer on ili ona nadgleda kreiranje okruženja za učenje, organizuje aktivnosti u skladu sa ciljevima učenja i socijalizacije, i podučava socijalne vještine potrebne za uspješno učenje u kooperativnim aktivnostima. Nastavnik pruža povratne informacije grupama, odgovara na pitanja učenika i usmjerava ih kroz dodatne podsticaje kako bi grupa istražila sve moguće opcije. Njegova ili njena uloga u praćenju procesa podrazumijeva vođenje grupa kroz refleksiju o sprovedenim aktivnostima, vraćanje na iskustva i izvođenje refleksivnih analiza učenja i socijalizacije (La Marca & Cappuccio, 2020).

Teorija socijalne međuzavisnosti

Teorija socijalne međuzavisnosti predstavlja osnovu najčešće korištenih metoda kooperativnog učenja i karakteristična je za rad braće Johnson (1974). Ova teorija je podržana brojnim istraživanjima, od kojih se značajan dio fokusira na uslove pod kojima se saradnja može uspješno ostvariti, ulogu nastavnika u strukturiranju kooperativnog učenja, kao i ulogu učenika u procesu učenja.

Prema ovoj teoriji, ponašanje osobe rezultat je intra- i interindividualnih procesa, oblikovano njenim psihološkim stanjem i uticajem okruženja, kako svjesno, tako i nesvjesno. Reperkusije ove teorije u oblasti grupnih procesa odnose se na to da grupa predstavlja dinamičan cjelokupni sistem, čija bi promjena zahtjevala redefinisane cjeline. Funkcionisanje grupe se definiše kao namjera usmjerena ka zajedničkom cilju.

Društvena međuzavisnost postoji kada na ostvarivanje cilja jedne osobe utiču postupci drugih (Deutsch, 1949a; 1962; Johnson, 1970; 2003; Johnson & Johnson, 1989; 2005). Postoje dvije vrste međuzavisnosti: pozitivna (saradnja) i negativna (konkurencija). Pozitivna međuzavisnost nastaje kada pojedinci shvate da mogu postići svoje ciljeve samo ako i drugi s kojima su u kooperativnom odnosu također ostvare svoje ciljeve, pa stoga međusobno podstiču napore ka postizanju tih ciljeva.

Slika 2 Pet osnovnih elemenata kooperativnog učenja

Braća Johnson (1996) identifikuju sljedeće ključne uslove za kooperativno učenje: pozitivnu međuzavisnost, individualnu odgovornost, promotivnu interakciju, pravilnu upotrebu socijalnih vještina, te individualnu i grupnu evaluaciju.

1.

Pozitivna međuzavisnost

je osnovni element kooperativnog učenja i ostvaruje se kada se članovi grupe međusobno oslanjaju kako bi postigli zajednički cilj. Uspjeh svakog člana zavisi od uspjeha cijele grupe, što čini svakog pojedinca neophodnim i zavisnim od ostalih članova.

3.

Promotivna interakcija

se odnosi na uzajamno pružanje podrške i saradnje u postizanju zajedničkih ciljeva (Comoglio & Cardoso, 2000).

5.

Promotivna interakcija

može se poboljšati kada članovi grupe periodično analiziraju svoj rad i planiraju kako da unaprijede radne procese. Evaluacija treba da obuhvati ne samo provjeru kvantitativnog i kvalitativnog nivoa učenja, već i praćenje napretka u socijalnim vještinama koje posreduju u učenju.

2.

Pozitivna međuzavisnost

stvara osjećaj odgovornosti koji jača veze među članovima grupe, pomažući svakom članu da završi svoj dio posla i olakša rad ostalima. Osjećaj odgovornosti se dodatno pojačava kada postoji kombinacija grupne i individualne odgovornosti.

4.

Socijalne vještine

nisu urođene, već su rezultat učenja kroz obrazovna iskustva. One su ključne za razvoj adekvatne kompetencije.

Postoje tri tipa kooperativnog učenja: formalne, neformalne i kooperativne osnovne grupe.

Formalno kooperativno učenje se sastoji od toga da učenici rade zajedno tokom nekoliko sedmica kako bi postigli zajedničke ciljeve učenja i zajednički izvršili specifične zadatke (Johnson et al., 1998a, 1998b, 2002).

Neformalno kooperativno učenje uključuje stvaranje parova ili trijada učenika i fokusirane diskusije prije i poslije aktivnosti i isprepletene diskusijama u parovima kako napreduju.

Kooperativne osnovne grupe su dugoročne heterogene kooperativne grupe za učenje sa stabilnim članstvom (Johnson et al., 1998b, 2002).

Studija slučaja

Podsticanje kooperativnog učenja za studente-sportiste u ravnoteži između učenja i dualnih karijera

Pozadina:

U srednjoj školi Šampion (CHS), učenici-sportisti su prepoznati po svojoj posvećenosti kako u sportskim aktivnostima, tako i u akademskim postignućima. Međutim, balansiranje između školskih obaveza i sportskih treninga može biti izazovno. Kako bi podržala studente-sportiste u njihovim dualnim karijerama, CHS je uvela program zajedničkog učenja koji ima za cilj da promoviše saradnju, timski rad i akademski uspjeh, uzimajući u obzir specifične izazove njihovih zauzetih rasporeda.

Izazov:

Studenti-sportisti u CHS-u suočavali su se s izazovom efikasnog upravljanja vremenom kako bi postigli akademsku izvrsnost, dok su istovremeno ispunjavali svoje sportske obaveze. Balansiranje između treninga, utakmica, putovanja i domaćih zadataka često je ostavljalo malo vremena za tradicionalne studijske grupe ili dodatnu akademsku podršku. Uviđajući potrebu za inovativnim pristupom, CHS je odlučio da implementira program kooperativnog učenja prilagođen specifičnim potrebama svojih učenika-sportista.

Implementacija:

Procjena potreba i dizajn programa:

CHS je sproveo ankete i intervjue kako bi procijenio specifične potrebe i izazove sa kojima se suočavaju studenti-sportisti u balansiranju svojih dualnih karijera.

Na osnovu nalaza, osmišljen je program kooperativnog učenja u saradnji sa nastavnicima, trenerima i akademskim savjetnicima, fokusirajući se na fleksibilno zakazivanje, grupnu saradnju i vršnjačku podršku.

Fleksibilne strukture studijskih grupa:

CHS je uspostavio fleksibilne strukture studijskih grupa koje su odgovarale različitim rasporedima studenata sportista.

Studenti-sportisti su grupisani na osnovu njihovih akademskih snaga i atletskih obaveza, što im je omogućavalo da sarađuju sa vršnjacima koji dijele slične rasporede i akademske ciljeve.

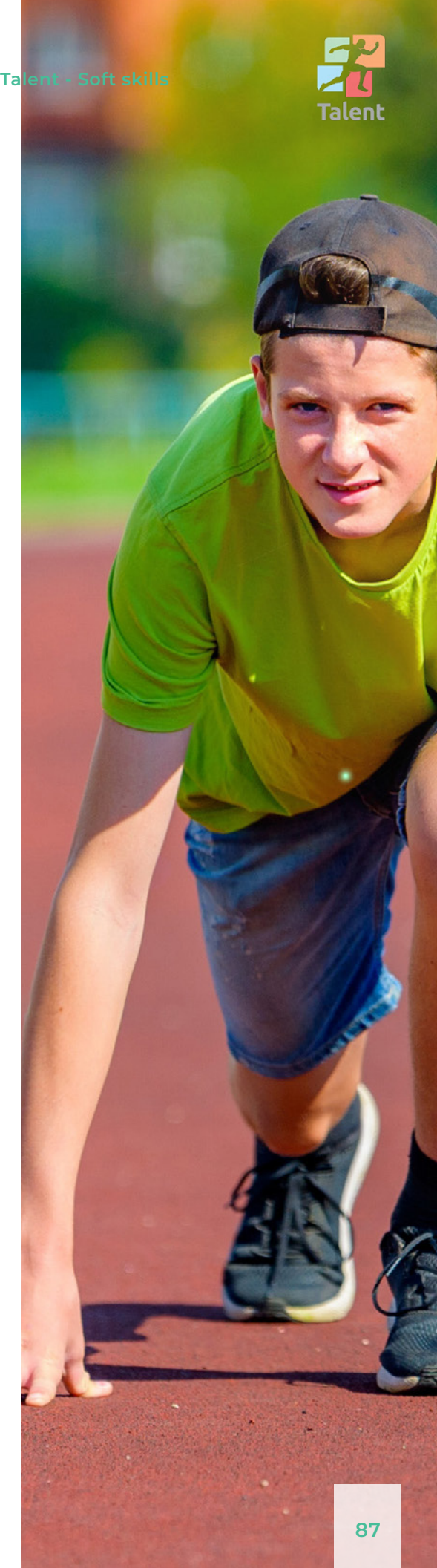
Studijske grupe su se redovno sastajale prije ili poslije treninga, tokom pauze za ručak ili vikendom, pružajući studentima-sportistima prilike da se međusobno akademski podrže u okruženju podrške i razumijevanja.

Vršnjačko podučavanje i mentorstvo:

CHS je implementirao program vršnjačkog podučavanja i mentorstva, uparujući studente-sportiste sa starijim vršnjacima koji su se uspješno nosili sa izazovima balansiranja između akademika i atletike.

Vršnjački tutori su pružili akademsku podršku, smjernice i ohrabrenje svojim mentorima, pomažući im da ostanu organizovani, efikasno upravljaju svojim vremenom i daju prioritet svojim akademskim obavezama.

Mentori su dijelili strategije za akademski uspjeh, nudili savjete o upravljanju vremenom i postavljanju ciljeva, i služili kao uzori za akademska dostignuća i atletsku izvrsnost.

Rezultati:

<p>Poboljšani akademski učinak:</p>	<p>Studenti sportisti koji su učestvovali u programu kooperativnog učenja izvijestili su o poboljšanim akademskim rezultatima i povećanom samopouzdanju u svoje akademske sposobnosti. Redovna saradnja sa vršnjacima omogućila im je da razjasne koncepte, diskutuju o zadacima i efikasnije se pripreme za ispite, što je rezultiralo višim ocjenama i ukupnim akademskim uspjehom.</p>
<p>Poboljšane vještine upravljanja vremenom:</p>	<p>Fleksibilne strukture studijskih grupa i mreže vršnjačke podrške pomogle su studentima-sportistima da bolje upravljaju svojim vremenom i balansiraju svoje akademske i sportske obaveze. Naučili su da daju prioritet zadacima, postavljaju realne ciljeve i kreiraju efikasne rasporede učenja, što je dovelo do smanjenja stresa i poboljšanja vještina upravljanja vremenom.</p>
<p>Povećani osjećaj zajednice i podrške:</p>	<p>Program kooperativnog učenja podstakao je osjećaj zajedništva i podrške među studentima sportistima, trenerima, nastavnicima i vršnjacima. Studenti-sportisti su se osjećali cijenjeno i akademski podržano, znajući da imaju vršnjake i mentore koji razumiju njihove specifične izazove i koji su posvećeni njihovom uspjehu kako u učionici, tako i na terenu.</p>

Zaključak:

Implementacijom programa kooperativnog učenja prilagođenog potrebama učenika-sportista, Champion High School je uspjela da pruži značajnu akademsku podršku i podstakne osećaj zajedništva i saradnje među studentima-sportistima sa dualnim karijerama. Fokus programa na fleksibilnom rasporedu, grupnoj saradnji i vršnjačkoj podršci doprinio je poboljšanju akademskih rezultata, unapređenju vještina upravljanja vremenom i povećanom osjećaju pripadnosti među studentima-sportistima. Ova studija slučaja ističe važnost inovativnih pristupa u podršci studentima-sportistima u njihovim dualnim karijerama, promovirajući akademski uspjeh u kontekstu njihovih sportskih obaveza.

Ocjenjivanje

1 – Šta je kooperativno učenje?

- a) Samostalno učenje
- b) Učenje u grupnom okruženju gde učenici rade zajedno na postizanju zajedničkog cilja (✓)
- c) Učenje samo kroz predavanja
- d) Učenje putem online kurseva

2 – Šta je primarni cilj kooperativnog učenja?

- a) Takmičenje sa vršnjacima
- b) Postizanje individualnog uspjeha
- c) Poboljšanje timskog rada i saradnje (✓)
- d) Samostalni rad

3 – Šta od sljedećeg NIJE karakteristika kooperativnog učenja?

- a) Takmičenje među članovima grupe (✓)
- b) Pozitivna međuzavisnost
- c) Individualna odgovornost
- d) Interakcija licem u lice

4 – U kooperativnom učenju, učenici se podstiču na:

- a) Samostalan rad
- b) Oslanjanje isključivo na nastavnika za instrukcije
- c) Dijeljenje ideje i podržavanje jedno drugog u učenju (✓)
- g) Izbjegavanje komunikacije sa vršnjacima

5 – Koja je uloga nastavnika u kooperativnom učenju?

- a) Diktiranje svih zadataka
- b) Posmatranje iz daljine bez intervencije
- c) Omogućavanje grupnih interakcija i pružanje smjernica (✓)
- d) Izvršavanje zadataka u ime učenika

6 – Šta je pozitivna međuzavisnost u kooperativnom učenju?

- a) Oslanjanje na nastavnika za instrukcije
- b) Učenici rade zajedno na postizanju zajedničkih ciljeva (✓)
- c) Takmičenje među članovima grupe
- d) Ignorisanje doprinosa drugih

Reference

1. Albandea, I. & Giret, J.F. (2018). The effect of soft skills on French post-secondary graduates' earnings. *Int J Manpow* 39:782–799. <https://doi.org/10.1108/IJM-01-2017-0014>
2. Ashworth, P.D. & Saxton, J. (1990). On 'Competence.' *Journal of Further and Higher Education*, 14(2), 3–25. <https://doi.org/10.1080/0309877900140201>
3. Bamiatzi V, Jones S, Mitchelmore S, Nikolopoulos K (2015) The role of competencies in shaping the leadership style of female entrepreneurs: the case of North West of England, Yorkshire, and North Wales. *J Small Bus Manag* 53:627–644. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12173>
4. Bamiatzi, V., Jones, S., Mitchelmore, S., Nikolopoulos, K. (2015). The role of competencies in shaping the leadership style of female entrepreneurs: the case of North West of England, Yorkshire, and North Wales. *J Small Bus Manag* 53:627–644. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12173>
5. Bar-On, R. (1997). *BarOn emotional quotient inventory*. Toronto: Multi-health systems.
6. Bisquerra, R., Pérez-González, J. C., & García Navarro, E. (2015). *Inteligencia emocional en educación*. Madrid: Síntesis.
7. Boyatzis R (1982) *The competent manager: a model for effective performance*. Wiley, New York
8. Bruner, J. (1996). *The culture of education*. New York: Norton.
9. Chaffer C, Webb J (2017) An evaluation of competency development in accounting trainees. *Account Educ* 26:431–458. <https://doi.org/10.1080/09639284.2017.1286602>
10. Comoglio, M., & Cardoso, M. A. (2000). *Insegnamento e apprendimento in gruppo: il cooperative learning*. Roma: LAS.
11. D'Amico, A. (2009). Differenze individuali nell'apprendimento e intelligenza emotiva. In Cornoldi, C. & Zaccaria, S., *In classe ho un bambino che... Apprendimento e aspetti relazionali nella scuola*. (pp. 48-49). Milano: Giunti.
12. D'Amico, A. (2018). *Intelligenza emotiva e metaemotiva*, Bologna: Il Mulino.
13. Deutsch, M. (1949). A theory of cooperation and competition. *Human Relations. Studies Towards the Integration of the Social Sciences*, 2, 129-151.
14. Deutsch, M. (1962). Cooperation and trust: Some theoretical notes. In M. Jones (Ed.), *Nebraska symposium on motivation* (pp. 275-319). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
15. Di Fabio, A., & Palazzeschi, L. (2009). An in-depth look at scholastic success: Fluid intelligence, personality traits or emotional intelligence?. *Personality and Individual Differences*, 46, 5-6, 581-585.
16. Dunbar K, Laing G, Wynder M (2016) A content analysis of accounting job advertisements: skill requirements for graduates. *e-J Bus Educ Scholarsh Teach* 10:58–72
17. European Union (2006) Key competences for life long learning, recommendation the European Parliament and the Council of 18th December 2006. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>.
18. Fernandes T, Morgado M, Rodrigues MA (2018) The role of employee emotional competence in service recovery encounters. *J Serv Mark* 32:835–849. <https://doi.org/10.1108/JSM-07-2017-0237>
19. Fleming E, Martin A, Hughes H, Zinn C (2009) Maximizing work-integrated learning experiences through identifying graduate competencies for employability: a Studija slučaja of sport studies in higher education. *Asia Pac J Coop Educ* 20:189–201
20. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*, New York: Bantam; trad. it. *Intelligenza Emotiva*, Milano: Fabbri (2014).

21. Goleman, D. (2011). *Intelligenza emotiva. Che cos'è e perché può renderci felici*, Bergamo: BUR Rizzoli.
22. Hurrell, S.A., Scholarios, D., Thompson, P. (2013). More than a "humpty dumpty" term: strengthening the conceptualization of soft skills. *Econ Ind Democr* 34:161–182. <https://doi.org/10.1177/0143831X12444934>
23. Jakobson, R. (1961). Linguistics and communications theory. In *Proceedings of symposia in Applied Mathematics*, vol. XII, America Mathematical Society.
24. Johnson, D. W. (1970). *The social psychology of education*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
25. Johnson, D. W. (2003). Social interdependence: Interrelationships among theory, research, and practice. *The American Psychologist*, 58, 934-945. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.11.934>.
26. Johnson, D. W. & Johnson, R. (1974). Instructional goal structure: Cooperative, competitive, or individualistic. *Review of Educational Research*, 44, 213-240.
27. Johnson, D. W., & Johnson, R. (1989). *Cooperation and competition: Theory and research*. Edina, MN: Interaction Book Company.
28. Johnson, D. W., & Johnson, R. (2005). New developments in social interdependence theory. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 131(4), 285-358.
29. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1996). Conflict resolution and peer mediation programs in elementary and secondary schools: A review of the research. *Review of educational research*, 66(4), 459-506.
30. Johnson, D. W., Johnson, R.T. & Holubec, E. (1998a). *Cooperation in the classroom* (6th edn). Edina, MN: Interaction Book Company.
31. Johnson, D. W., Johnson, R.T. & Holubec, E. (1998b). *Advanced cooperative learning* (3rd edn). Edina, MN: Interaction Book Company.
32. Johnson, D. W., Johnson, R.T. & Holubec, E. (2002). *Circles of learning* (5th edn). Edina, MN: Interaction Book Company.
33. Keevy, M. (2016). Using case studies to transfer soft skills (also known as pervasive skills) empirical evidence. *Meditari Account Res* 24:458–474. <https://doi.org/10.1108/ME-DAR-04-2015-0021>
34. Krawczyk-Sokolowska I, Pierscieniak A, Caputa W (2019) The innovation potential of the enterprise in the context of the economy and the business model. *Rev Manag Sci*. <https://doi.org/10.1007/s11846-019-00374-z>
35. La Marca, A., & Cappuccio, G. (2020). *Didattica metacognitiva e apprendimento cooperativo* (Vol. 13). Pensa MultiMedia.
36. Lazarus, R. S., Averill, J. R., & Opton, E. M. (1974). The psychology of coping: Issues of research and Procjena. *Coping and adaptation*, 249-315.
37. LeDoux, J. E. (1986). Sensory systems and emotion: A model of affective processing. *Integrative psychiatry*. 4, 4, 237–243.
38. LeDoux, J. E. (1992). Brain mechanisms of emotion and emotional learning. *Current opinion in neurobiology*, 2, 2, 191-197.
39. Lipman V (2019) Management tip: soft skills can be hard to find. In: *Forbes*. <https://www.forbes.com/sites/victorlipman/2019/02/05/management-tip-soft-skills-can-be-hard-to-find/?sh=da8e3265f68e>
40. Mayer, J. D. & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds). *Emotional Development and Emotional Intelligence: Implications for Educators* (pp. 3-31). New York: Basic Books.
41. Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R., & Sternberg, R. J. (2000). *Models of emotional intelligence. Emotional intelligence: Key readings on the Mayer and Salovey model*, New York: Dude Publishing.

42. OECD (2001) Definition and selection of competencies: theoretical and conceptual foundations (DeSeCo), Summary of the final report Key Competencies for a Successful Life and a Wellfunctioning Society. <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/41529556.pdf>. Accessed 3 May 2021
43. OECD (2012) Better skills, better jobs, better lives a strategic approach to skills policies. OECD Publishing, Paris
44. Orr C, Sherony B, Steinhaus C (2011) Employer perceptions of student informational interviewing skills and behaviors. *Am J Bus Educ* 4:23–32. <https://doi.org/10.19030/ajbe.v4i12.6615>
45. Pang E, Wong M, Leung CH, Coombes J (2019) Competencies for fresh graduates' success at work: perspectives of employers. *Ind High Educ* 33:55–65. <https://doi.org/10.1177/0950422218792333>
46. Parker, J. D., Creque Sr, R. E., Barnhart, D. L., Harris, J. I., Majeski, S. A., Wood, L. M., ... & Hogan, M. J. (2004). Academic achievement in high school: does emotional intelligence matter?. *Personality and individual differences*, 37, 7, 1321-1330.
47. Petrides, K. V., Frederickson, N., & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and individual differences*, 36,2, 277-293.
48. Poon J (2014) Do real estate courses sufficiently develop graduates' employability skills? Perspectives from multiple stakeholders. *Educ Train* 56:562–581. <https://doi.org/10.1108/ET-06-2013-0074>
49. Semeijn, J., Boone, C., Van der Velden, R., Van Witteloostuijn, A. (2005). Graduates' personality characteristics and labor market entry an empirical study among dutch economics graduates. *Econ Educ Rev* 24:67–83. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2004.03.006>
50. Spencer LM, Spencer SM (1993). *Competence at work: models for superior performance*. Wiley, New York.
51. Stewart C, Wall A, Marciniac S (2016). Mixed signals: do college graduates have the soft skills that employers want? *Compet Forum* 14:276–281

52. Succi C (2019) Are you ready to find a job? Ranking of a list of soft skills to enhance graduates' employability. *Int J Hum Resour Dev Manag* 19:281–297. <https://doi.org/10.1504/IJHRDM.2019.100638>
53. Viviers, H.A., Fouché, J.P., Reitsma, G.M. (2016). Developing soft skills (also known as pervasive skills) usefulness of an educational game. *Meditari Account Res* 24:368–389. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-07-2015-0045>
54. Vygotsky, L. S. (1987). Thinking and speech. In R.W. Rieber & A.S. Carton (Eds.), *The collected works of L.S. Vygotsky, Volume 1: Problems of general psychology* (pp. 39–285). New York: Plenum Press. (Original work published 1934.)
55. Wats M, Wats RK (2009) Developing soft skills in students. *Int J Learn* 15:1–10
56. Watzlawick, P., Beavin, J. H., & Jackson, D. D. (1971). *Pragmatica della comunicazione umana*. Astrolabio: Roma.
57. Wesley SC, Jackson VP, Lee M (2017). The perceived importance of core soft skills between retailing and tourism management students, faculty and businesses. *Empl Relat* 39:79–99. <https://doi.org/10.1108/ER-03-2016-0051>
58. Wesley, S.C., Jackson, V.P., Lee, M. (2017). The perceived importance of core soft skills between retailing and tourism management students, faculty and businesses. *Empl Relat* 39:79–99. <https://doi.org/10.1108/ER-03-2016-0051>
59. Wheeler R (2016). Soft skills—the importance of cultivating emotional intelligence. *Bost Univ Sch Law* 16:28–31
60. WHO (1994). *Life skills education for children and adolescents in schools*, 2nd rev. World Health Organization, Geneva
61. Zapata, S. I., Román-Calderón, J. P., Robledo-Ardila, C., & Jaramillo-Serna, M. A. (2022). Soft skills, do we know what we are talking about?. *Review of Managerial Science*, 16(4), 969-1000.
62. Zeidner, M., Shani-Zinovich, I., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2005). Assessing emotional intelligence in gifted and non-gifted high school students: Outcomes depend on the measure. *Intelligence*, 33, 4, 369-391.

MODUL IV

Praktično prepoznavanje talenata i strategije podrške

MODUL IV: Praktično prepoznavanje talenata i strategije podrške

Učesnici (treneri i nastavnici) će istraživati holistički razvoj talentovanih pojedinaca kroz kombinaciju obrazovanja i sporta, ističući ključnu ulogu institucija i podržavajućih tijela, kao i potrebu za saradničkim pristupima u razvoju efikasne komunikacije između sportskih i akademskih okruženja radi sprovođenja institucionalnih politika i davanja prioriteta mentalnom i fizičkom blagostanju sportista. Učesnici će biti upoznati sa praktičnim scenarijima koji će im pomoći da se fokusiraju na specifične situacije.

Cilj

Učesnici će steći i primijeniti znanja o podršci akademskom uspjehu talentovanih pojedinaca kroz implementaciju akademskih struktura dualne karijere, njegovanje saradnje između škola i sportskih klubova, promovisanje mentalnog i fizičkog blagostanja, kao i usmjeravanje donosilaca odluka ka implementaciji institucionalnih politika.

Ovaj modul se sastoji od tri predmetne oblasti:

Uvod

Da bi postigli vrhunske rezultate i dostigli najviši nivo, talentovani mladi u sportu ili scenskoj umjetnosti moraju uložiti najmanje 10 godina ili 10.000 sati namjernog vježbanja u svom izabranom polju, što zahtijeva rani razvoj vještina kroz specifičnu i zahtjevu obuku (Ericsson, Krampe, & Tesch-Romer, 1993). Tokom perioda razvoja, talentovani mladi se suočavaju sa brojnim izazovima u prilagođavanju istovremenim i uzajamnim zahtjevima škole i treninga, odnosno dualne karijere. Dok djeca nose teret razvoja svog talenta, identifikovane su različite zainteresovane strane koje pružaju podršku na mezo nivou (npr. roditelji, vršnjaci, nastavnici/poslodavci, treneri, sportski menadžeri), makro nivou (npr. sportski klubovi/savezi, obrazovne institucije i tržište rada), i na nivou politike (npr. nacionalna i evropska upravljačka tijela) za dualne karijere (Evropska komisija, 2007, 2012, 2016; Capranica & Guidotti, 2016; Stambulova & Wylleman, 2019; Stambulova, Ryba & Henriksen, 2020).

Međutim, nijedna osoba, institucija ili specifičan kontekst nema isključivu odgovornost da pomogne mladima u jačanju njihovih ličnih resursa. S druge strane, roditelji, treneri i nastavnici prepoznati su kao ključna podrška u motivaciji talentovane omladine, služeći im kao uzori, pružajući ohrabrenje, finansijsku podršku i logističku pomoć (Condello et al., 2019; Tessitore et al., 2021). Ipak, nastavnici, treneri i roditelji moraju biti svjesni i spremni na saradnju kako bi uskladili svoju podršku s različitim izazovima koje dualne karijere donose (Capranica et al., 2022). Važno je razumijeti specifične putanje razvoja talenata, jer sportske discipline pokazuju razlike u organizaciji i intenzitetu treninga, dužini takmičarske sezone i očekivanom uzrastu za postizanje sportskih dostignuća. Ovi faktori mogu imati različite kratkoročne i dugoročne uticaje na akademske puteve talentovanih sportista. Stoga, kako bi se osigurao uspjeh u dualnoj karijeri, različite zainteresovane strane koje učestvuju u razvoju mladih moraju uspostaviti čvrst savez u odnosu na specifične dimenzije talenta.

Posljednjih decenija,

interesovanje za sportsku dualnu karijeru na akademskom, sportskom i političkom nivou značajno je napredovalo zahvaljujući politikama, akcijama i prioritetima u finansiranju koje su pokrenuli Evropski parlament i Evropska komisija, podstičući saradnička partnerstva (Guidotti, Cortis, Capranica, 2015; Guidotti et al., 2023). Informacije o završenim evropskim projektima dualne karijere mogu se pronaći na sajtu ERASMUS+, dok su podaci o aktuelnim evropskim projektima dualne karijere dostupni na portalu EU za finansiranje i tendere.

Na akademskom nivou, razvijene su institucionalne politike za dualne karijere talentovanih učenika, omogućavajući kratkoročne i dugoročne planove za donošenje zdravih obrazovnih odluka (Abelkals et al., 2021a, 2021b; Izzicupo et al., 2022). Na individualnom nivou, kreiran je evropski obrazovni program prilagođen roditeljima, kako bi podržali dualnu karijeru svoje djece i upravljali redovnom komunikacijom između roditelja, sportista, nastavnika i trenera radi prevencije i rješavanja konflikata (Capranica et al., 2018, 2022; Gjaka et al., 2021; Tessitore et al., 2021; Varga et al., 2021). Pored toga, kako bi se omogućilo nastavnicima da bolje razumiju izazove dualne karijere svojih učenika i da im pomognu u efikasnom obrazovanju, razvijen je model tutorstva (Sanchez-Pato et al., 2017; Conde et al., 2023) i dostavljen je [online European Dual Career Toolkit](#).

U ovom poglavlju biće obrađena četiri glavna aspekta dualne karijere:

1) Podržavajuće akademske strukture:

Implementacija struktura podrške za akademski uspjeh studenata dualne karijere.

2) Kolaborativni pristup:

Podsticanje saradnje između škola i sportskih klubova za razvoj dualnih karijera.

3) Strategije blagostanja:

Davanje prioriteta mentalnom i fizičkom blagostanju talentovanih pojedinaca.

4) Institucionalne politike za dualne karijere:

Usmjeravanje donosilaca odluka ka politikama koje olakšavaju razvoj dualnih karijera za talentovane pojedince.

Svaki aspekt će obuhvatiti opšte informacije, dva primjera izmišljenih scenarija i automatsku procjenu. Scenariji će prikazati specifične situacije koje pomažu u razumijevanju i podizanju svijesti o različitim pristupima dualnim karijerama, omogućavajući obuku i diskusiju. Za svaki scenario, učesnici će biti pozvani da odgovore na tri pitanja:

Šta biste vi uradili?

Sa kim biste razgovarali?

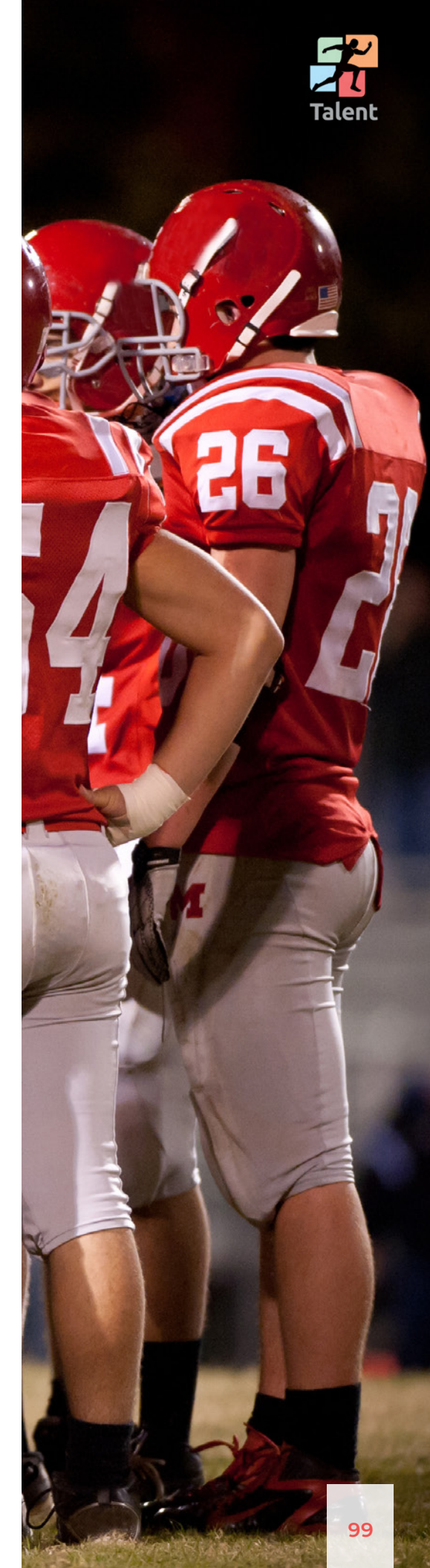
Šta biste očekivali?

Svaki scenario se može predstaviti tokom sastanaka sa jednom ili više različitih grupa zainteresovanih strana u dualnim karijerama, tražeći od njih da odgovore na tri konkretna pitanja. Da bi se podstakla plodna razmjena, mogu se organizovati obrazovne sesije brzih sastanaka koje se sastoje od interakcija jedan na jedan. Nakon diskusije o scenariju sa jednim partnerom, u trajanju od 3-5 minuta, učesnici se rotiraju kod drugog partnera kako bi razgovarali o sljedećem scenariju. Na kraju sastanka može se organizovati opšta diskusija. Konačno, predloženi su neki tematski ishodi učenja za samoocjenjivanje.

Pomoćne akademske strukture: Implementacija struktura podrške za akademski uspjeh studenata sa dualnom karijerom.

Za Evropsku komisiju, formalno obrazovanje je ključno za holistički razvoj talentovanih sportista i predstavlja jedan od njenih prioriteta u strategijama i politikama o sportu (Evropska komisija, 2012; Capranica & Guidotti, 2016; Evropski parlament, 2021). Međutim, TALENT konzorcijum obuhvata zemlje koje primjenjuju različite politike dualne karijere, što znači da škole moraju obezbijediti i/ili implementirati sopstvene strukture podrške u skladu sa odgovarajućim obrazovnim strategijama i akcionim planovima.

Posebno, obrazovne institucije su pozvane da osiguraju minimalan kvalitet strukturisanih usluga dualne karijere i da angažuju akademsko osoblje za uspostavljanje fleksibilnih obrazovnih programa (Izzicupo et al., 2022). Elitni sportisti prepoznaju ključnu ulogu nastavnika i akademskog osoblja u podršci njihovoj dualnoj karijeri, osiguravajući i upravljajući njihovim optimalnim mentalnim i fizičkim stanjem (Condelo et al., 2019). Ipak, nacionalne nadležnosti u oblasti obrazovanja i sporta rezultiraju značajnim razlikama u dualnoj karijeri među državama članicama (Aquilina & Henry, 2010). Kako bi se pomoglo obrazovnim institucijama, Smjernice "Više od zlata" pružaju visok potencijal za primjenu dualne karijere na evropskom obrazovnom nivou i omogućavaju stvarne promjene (Abelkals, 2021a, 2021b). Metodologija uključuje istraživanje motivacija i očekivanja sportista u vezi sa dualnom karijerom, opis nacionalnih aranžmana dualne karijere u različitim zemljama, smjernice za upravljanje ljudskim i finansijskim resursima, infrastrukturom, sportskim i obrazovnim objektima, mentorstvom, razvojem nastavnog plana i programa, individualnim studijskim planovima, te socijalnom podrškom na nivou porodice i sporta. Pored toga, dostupan je petostepeni sistem samoevaluacije (od crvenog – ne postoji, do zelenog – izvanredno) za procjenu relevantnosti i izvodljivosti usluga dualne karijere.

Scenario 1

En je talentovana gimnastičarka koja teži da se takmiči na nacionalnom nivou. Međutim, suočava se s izazovom balansiranja svog intenzivnog rasporeda treninga sa akademskim obavezama. Shvatajući važnost formalnog obrazovanja za njen cjelokupan razvoj, Enina škola odlučuje da uvede fleksibilne obrazovne programe prilagođene njenim potrebama. Uz podršku svojih nastavnika i akademskog osoblja, En sada ima mogućnost da ostvari svoje sportske snove bez kompromitovanja obrazovanja.

Komentar:

Ovaj scenario ohrabruje nastavnike i akademsko osoblje da pruže individualizovano obrazovanje i usvoje inovativni evropski model sportskog tutorstva za studente-sportiste sa dualnom karijerom. Kako bi se osigurala koherentna dualna karijera, nastavnici i akademsko osoblje mogu također podstaći Enine roditelje da se informišu putem višjejezične obrazovne **platforme** o roditeljskoj podršci za učenike-sportiste.

Scenario 2

Džejms, perspektivni mladi teniser, suočava se sa izazovima u upravljanju akademskim studijama zajedno sa svojim intenzivnim režimom treninga. Prepoznajući važnost pružanja strukturiranih usluga dualne karijere, Džejmsova škola odlučuje da primjeni smjernice navedene u okviru Više od zlata. Sa fokusom na istraživanje motivacije sportista, efikasno upravljanje resursima i pružanje društvene podrške, škola stvara okruženje podrške za sportiste poput Džejmisa da napreduju i akademski i atletski.

Komentar:

Ovaj scenario izlaže studente praktičnoj primjeni usluga dualne karijere u obrazovnim institucijama. Naučiće o komponentama smjernica Više od zlata i kako one doprinose holističkom razvoju talentovanih sportista. Studenti će također steći uvid u izazove i strategije uključene u upravljanje dualnim karijerama na institucionalnom nivou.

Rezultati učenja:

- U stanju sam da identifikujem i artikulišem informacije kako bih pomogao obrazovnim institucijama koje primijenjuju politiku i usluge dualne karijere.
- Mogu da pronađem, biram, koristim i kombinujem informacije iz niza dualnih izvora karijere.
- Mogu da se krećem između online izvora dualne karijere i efikasno biram informacije.
- Mogu da kreiram strategije ličnih informacija.

Kolaborativni pristup: Podsticanje saradnje između škola i sportskih klubova za razvoj dualnih karijera.

Okruženje podrške je ključno za pomoć talentovanim studentima u dualnoj karijeri. Imajući u vidu da dualna karijera obuhvata različite zainteresovane strane, potreban je kontinuiran i efikasan dijalog. Nastavnici moraju ne samo da budu svjesni izazova i potreba talentovanih učenika i njihovih roditelja, već i da usvoje model tutorstva (Sanchez-Pato, A. et al., 2017). Da bi pomogli nastavnicima u znanju i kompetenciji kao pružiocima usluga dualne karijere, Evropski priručnik i priručnik za dualnu karijeru dostupni su na mreži. Sedamnaest alata je organizovano u tri dijela UPRAVLJAJTE da razumijete i komunicirate sa različitim interesnim grupama u okruženju dualne karijere; OBUČITI, da pomogne talentima da identifikuju svoje lične potencijale i vrijednosti koristeći korisne tehnike i uzore; i SAVETNIK da podrže talente u prepoznavanju neformalnih kompetencija, usmjeravanju njihovih izbora studija, razvoju njihovih akcionih planova, kao i da evaluiraju njihovu sesiju ili proces savjetovanja. Štaviše, da bi uspostavili efikasan dijalog sa roditeljima talentovane omladine, nastavnici bi mogli da imaju koristi od online i višejezične obrazovne platforme prilagođene roditeljima. Konkretno, obrazovna platforma za roditelje podijeljena je na četiri dijela: ZAŠTO (roditelj treba da zna i podržava dualnu karijeru), ŠTA (je uloga roditelja u podršci dualnoj karijeri svoje djece), KAKO (praktični savjeti za podršku sportista sa dualnom karijerom) i GDJE (da biste pronašli studije, različite zvanične dokumente i predloženo dalje čitanje).

Scenario 3

Keti igra u košarkaškom prvenstvu od oktobra do početka juna. Treninzi se organizuju dva puta nedjeljno, a takmičenja se održavaju srijedom i nedeljom, često zahtijevajući duge transfere. Nastavnici joj često organizuju usmene ispite nakon takmičenja.

Komentar:

Sportske aktivnosti prate striktan raspored definisan na početku takmičarske godine, što bi moglo biti u suprotnosti sa akademskim rasporedom. U njenoj školi ne postoji politika ili praksa dualne karijere. Neko bi joj mogao pomoći da nastavi svoju dualnu karijeru pregovaranjem na akademskom nivou.

Scenario 4

Sportski savez organizuje dvonedjeljni trening kamp za 20 talentovanih sportista uzrasta 12-16 godina. U tom periodu predviđen je nacionalni ispit za učenike od 13 godina. Četiri talentovana sportista od 13 godina pozvana su na kamp tokom kojeg će biti izabrani reprezentativci mladih.

Komentar:

Nacionalni akademski ispiti idu po strogom rasporedu definisanom na početku akademske godine, što bi moglo biti u suprotnosti sa rasporedom sporta. Sportski savez nema uspostavljenu politiku ili praksu dualne karijere.

Ishodi učenja:

- Mogu da komuniciram sa različitim akterima u dualnoj karijeri (sportisti, nastavnici, roditelji, treneri, sportski menadžeri).
- Naučio sam kako da prilagodim svoje načine komunikacije i strategije prema različitim zainteresovanim stranama u dualnoj karijeri.
- Mogu pomoći drugima da dijele znanje, sadržaj i resurse o dualnoj karijeri.
- Mogu efikasno da predložim online programe za učenje dualne karijere.

Strategije blagostanja: Davanje prioriteta mentalnom i fizičkom blagostanju talentovanih pojedinaca

Akademski i sportski rasporedi mogu značajno uticati na mentalno zdravlje sportista (Kegelaers i sar., 2022; Stambulova i sar., 2023). Od 2012. godine, Evropska komisija (2012) predlaže mjere za promovisanje dualnih karijera i društveno odgovornog razvoja sportista. Ipak, srednjoškolci se mogu suočiti s povećanim rizikom od mentalnih problema zbog različitih i povezanih zahtjeva dualne karijere. Ovi faktori uključuju odvojenost od kuće, nedostatak tradicionalne društvene podrške, pritisak na performanse i anksioznost povezanu s akademskim i sportskim obavezama, kao i povrede (Kegelaers et al., 2022).

Nije dovoljno samo priznati da je dualna karijera izazovna i stresna u određenim fazama. Sportisti moraju dobiti adekvatnu podršku i alate za suočavanje sa ovim zahtjevima. Da bi se olakšala efikasna dualna karijera, istraživanja pokazuju da studenti-sportisti treba da razviju emocionalnu svijest, socijalnu inteligenciju i vještine prilagodljivosti za upravljanje vremenom i postavljanje prioriteta (De Brandt et al., 2018).

Prilagođeni interventni programi koji pomažu sportistima da poboljšaju svoje vještine upravljanja vremenom i strategije suočavanja mogu biti korisni. Pored toga, akademski i sportski rasporedi treba da budu dobro usklađeni kako bi treneri, nastavnici i roditelji imali pregled i razumijevanje svih zahtjeva s kojima se sportisti suočavaju, te da pružaju društvenu podršku kroz otvorenu komunikaciju (Stambulova et al., 2023). Važno je da sportisti osjećaju da mogu iskreno razgovarati o svom stresu i problemima, što bi također moglo smanjiti stigmatu povezanu sa traženjem pomoći za mentalne probleme kao što su depresija ili poremećaji u ishrani.

Pošto je mentalno blagostanje ključni dio kulture performansi i važan resurs za održivu i uspješnu karijeru, neophodna je fleksibilnost u prilagođavanju akademskog ili sportskog rasporeda tokom određenih perioda, a ovu koordinaciju bi trebao da vodi kvalifikovani stručnjak za podršku dualnoj karijeri. S obzirom na to da sportisti često nastavljaju da treniraju i takmiče se uprkos zdravstvenim problemima, posebno na najvišem nivou, postoji potreba za adekvatnim alatima za praćenje bolesti. Redovno praćenje mentalnog zdravlja učenika-sportista pomoću Sportskog alata za procenu mentalnog zdravlja 1 (SMHAT-1) i alata za prepoznavanje mentalnog zdravlja u sportu 1 (SMHRT-1) može pomoći u ranom otkrivanju simptoma i znakova bolesti, ranoj dijagnozi i odgovarajućoj intervenciji (Gouttebarga et al., 2020). Korištenje osjetljivih testova za praćenje zdravlja sportista može dovesti do pravovremenog otkrivanja problema i odgovarajuće reakcije.

Scenario 5

Džon, perspektivna atletičarka na stazi, počinje da pokazuje znake iscrpljenosti i apatije i prema svom treningu i prema akademikima. Zabrinuti za njegovo dobro, Džonov trener i školski savjetnik odmah intervenišu, vršeći redovne provjere i obezbjeđujući njemu pristup resursima za mentalno zdravlje. Kroz ranu intervenciju i podršku, Džon dobija pomoć koja mu je potrebna da povрати svoju motivaciju i efikasno uravnoteži svoju dualnu karijeru.

Komentar:

Ovaj scenario naglašava važnost proaktivnog praćenja i rane intervencije u očuvanju mentalnog zdravlja sportista sa dualnom karijerom. Studenti mogu istražiti strategije za identifikaciju znakova sagorijevanja i implementaciju mehanizama podrške za promovisanje dobrobiti sportista.

Scenario 6

Sara, juniorska odbojkašica, bori se sa anksioznošću zbog predstojećih ispita i pritiska njenih trenera. Na sreću, Sara se oseća prijatno kada se povjerava svojim roditeljima, saigračima i školskom savjetniku o svojim brigama. Uz njihovu podršku, ona uči efikasne tehnike upravljanja stresom i uspješno se kreće kroz izazove.

Komentar:

Ovaj scenario naglašava značaj mreže podrške za sportiste sa dualnom karijerom. Učenici mogu da istraže ulogu porodice, vršnjaka, trenera i savjetnika u promovisanju mentalnog blagostanja i smanjenju stigme oko problema mentalnog zdravlja.

Ishodi učenja:

- Mogu da razumijem uticaj akademskog i sportskog rasporeda na mentalno zdravlje sportista.
- Mogu da razumijem važnost redovnog praćenja mentalnog zdravlja učenika sportiste da bih otkrio rane znake sagorijevanja.
- Mogu da razumijem vrijednost prilagođenih programa intervencije koji imaju za cilj da se izbore sa strategijama za ublažavanje stresa i sprječavanje sagorijevanja.
- Upoznao sam napore koje ulažu organizacije kao što je Evropska komisija da promovišu dualne karijere i društveno prihvatljiv razvoj za sportiste.

Institucionalne politike za dualne karijere: Usmjeravanje donosilaca odluka ka politikama koje olakšavaju razvoj dualnih karijera za talentovane pojedince

Uprkos naporima na evropskom nivou da se ojača dualna karijera, evropske zemlje usvajaju različite politike u vezi sa sportom i obrazovanjem, što stvara utisak nekoherentnosti u evropskoj kulturi dualne karijere (Aquilina & Henry, 2010; European Commission, 2016; Capranica & Guidotti, 2016). Obrazovne institucije u zemljama partnerima TALENT-a mogle bi razmotriti obezbjeđivanje i/ili implementaciju podrške za dualnu karijeru kroz tutorstvo, prilagođavanje nastavnih planova, logistiku, kao i pružanje socijalne i finansijske podrške, u skladu s onim što stručnjaci za dualne karijere smatraju najrelevantnijim i najizvodljivijim (Izzicupo et al., 2022).

Za podršku i tutorstvo, mogu se organizovati kursevi i seminari o psihološkim izazovima s kojima se studenti-sportaši suočavaju, namijenjeni profesorima ili osoblju zaduženom za dualnu karijeru, a mogla bi se osnovati i posebna kancelarija za dualne karijere, koja bi uključivala sportske psihologe i bivše studente-sportaše kao mentore.

Što se tiče nastavnog plana i programa, ključni aspekti dualne karijere treba da obuhvataju učenje na daljinu, individualizirane i fleksibilne studijske planove, kao i priznavanje neformalnog znanja stečenog kroz sport za lični portfolio studenta-sportaša.

U pogledu logistike, sportske sadržaje treba dopuniti infrastrukturnim objektima kao što su IT usluge i online biblioteka. Također, usluga prijevoza do i od mjesta treninga može se organizovati u saradnji sa sportskim organizacijama (npr. savezom ili klubom) studenta-sportaša.

Za društvenu podršku, potrebno je organizovati sastanke i redovnu komunikaciju između akademskog osoblja, roditelja i sportskog osoblja kako bi se svi informirali o individualnim zahtjevima dualne karijere i uspostavili koherentan sistem podrške. Uključivanje vršnjaka također je važno za održavanje vršnjačke podrške i interakcije, dok bi sportaši i menadžeri komunikacija u školi i sportskim organizacijama trebali predstavljati studente-sportaše kao uzore svojim vršnjacima. Institucije i sportske organizacije trebalo bi da promovišu svoj program dualne karijere kao primjer dobre prakse.

Konačno, u vezi s finansijskom podrškom, obrazovne institucije i sportske organizacije mogle bi pokrenuti nagradu „Odličan sportaš – odličan učenik“.

Za praćenje napretka u dualnoj karijeri, moglo bi se razmotriti korištenje tabele 1 (Abelkalns et al., 2021; str. 39).

Table 2

Table 1. Evaluation of the HEI status quo in Dual Career. Books represent five levels, ranging from red (not existent) to green (outstanding).

Service/Dual career factor	Category	HEI Status Quo				
High relevance - high feasibility						
Access to educational facilities (e.g., gymnasium, internet, e-mail services, e-libraries, labs, research centers)	Logistic support					
Tutorship/mentorship	Assistance/tutorship					
Individual study plan	Curricula requirements					
Distance learning	Curricula requirements					
DC programmes based on individuality (adaptable to individual needs)	Assistance/tutorship					
Publicity for S-As representing the university	Social support					
DC programmes based on integration (unifying academic department, sports or professional services)	Assistance/tutorship					
Psychological support	Assistance/tutorship					
Local to international seminars, workshops, and meetings on up-to-date DC issues	Social support					

Scenario 7

Džon je talentovan igrač koji će prisustvovati 15-dnevnom nacionalnom košarkaškom kampu. Neophodno je da se informiše o zadacima i nastavnom materijalu predavanja koja ne pohađa, kao i nastavniku na košarkaškom kampu.

Komentar:

Kroz ovaj scenario, nastavnici, treneri, roditelji i školski drugovi će razumijeti značaj pratnje koja podržava dualnu karijeru. Oni će istražiti svoju posebnu ulogu kao podržavaoca dualne karijere i potrebu za saradnjom sa drugim akterima dualne karijere.

Scenario 8

Novinar nacionalnog TV kanala intervjuiše talentovane sportiste upisane u srednju školu. Oni pominju važnu ulogu koju imaju akademsko i sportsko osoblje u podržavanju njihovih dualnih karijera.

Komentar:

Kroz ovaj scenario, nastavnici, treneri, roditelji i učenici-sportisti će razumijeti važnost komuniciranja važne uloge dualnih karijera u doprinosu razvoju evropske akademske i sportske kulture.

Ishodi učenja:

- U stanju sam da pronađem i prepoznam najbolje politike ili trendove dualne karijere u obrazovnoj instituciji.
- U stanju sam da generalizujem i prenesem najbolju praksu u dualnoj karijeri u različite kontekste i situacije.
- U stanju sam da ignorišem marginalne detalje, pojednostavljajući složen zadatak i prilagođavajući se specifičnom obrazovnom kontekstu.
- U stanju sam da analiziram i procijenim rješenje za datu dualnu karijeru.

Reference

1. Abelkašns, I., Izzicupo, P., Sánchez Pato, A., Figueiredo, A. J., Radu, L.E., Capranica, L., & Cánovas Álvarez, F.J. (2021a). "More than gold" Guidelines to promote the dual career of athletes-students: Manual for authorities. ISBN: 978-84-18579-71-4.
2. Abelkašns, I., Izzicupo, P., Sánchez Pato, A., Figueiredo, A. J., Radu, L.E., Capranica, L., & Cánovas Álvarez, F.J. (2021b). "More than gold" Guidelines to promote the dual career of athletes-students: Methodology for universities. ISBN: 97 978-84-18579-87-5
3. Aquilina, D., & Henry, I. (2010). Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(1), 25-47.
4. Breslin, G, Shannon, S, Haughey, T, Donnelly, P and Leavey, G (2017). A systematic review of interventions to increase awareness of mental health and well-being in athletes, coaches and officials. *Systematic Reviews*, 6 (177), 1-15.
5. Breslin, G. et.al (2021) Player Transition Out of Football to Protect Wellbeing: A Dual Career Identity Study Connor. Retrived from: https://uefaacademy.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/07/2019_UEFA-RGP_Final-report_Breslin-Gavin.pdf
6. Capranica L, MacDonncha C, Blondel L, Bozzano E, Burlot F, Costa R, Debois N, Delon D, Figueiredo A, Foerster J, Gjaka M, Gonçalves C, Guidotti F, Lavallee D, Pesce C, Pišl A, Rheinisch E Rolo A, Rozman S, Ryan G, Templet A, Tessitore A, Varga K, Warrington G, & Doupona Topič M (2018). Towards the construction of an educational model for dual career parenting: The EMPATIA project. *Kinesiologia Slovenica*, 24, 19-30
7. Capranica, I., & Guidotti, F. (2016). Research for Cult Committee: Qualifications/Dual Careers in Sports. European Parliament: Directorate-General for internal policies. Policy Department. Structural and cohesion policies: Cultural and Education. Available: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU\(2016\)573416_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573416/IPOL_STU(2016)573416_EN.pdf).
8. Capranica, L., & Millard-Stafford, M. L. (2011). Youth sport specialization: how to manage competition and training?. *International journal of sports physiology and performance*, 6(4), 572-579.
9. Capranica, L., Guidotti, F., Gonçalves, C., Blondel, L., Bovis, M., Costa, R., ... & Doupona, M. (2022). Development of an Online Multilingual Educational Programme for Parents of Dual-Career Athletes: A Participatory Design. *Frontiers in Psychology*, 13, 855531.
10. Conde, E., Martínez-Aranda, L. M., Leiva-Arcas, A., García-Roca, J. A., & Sánchez-Pato, A. (2023). Efficacy of European Sport Tutorship model (ESTPORT) in the dual career of athletes in Spain. *Journal of Human sport and Exercise*. 18(1), 59-70.
11. Condello, G., Capranica, L., Doupona, M., Varga, K., & Burk, V. (2019). Dual-career through the elite university student-athletes' lenses: The international FISU-EAS survey. *PloS one*, 14(10), e0223278.
12. De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M. S.-V., Veldhoven, N., Minelli, D., Defruyt, S., & De Knop, P. (2018). Exploring the factor structure of the dual career competency questionnaire for athletes in European pupil- and student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2018.1511619>
13. Dijkstra, H. P., Pollock, N., Chakraverty, R. in Alonso, J. M. (2014). Managing the health of the elite athlete: a new integrated performance health management and coaching model. *British Journal of Sports Medicine*, 48, 523–31.
14. Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
15. European Commission (2007). White Paper on Sport. Available: http://www.aop.pt/upload/tb_content/320160419151552/35716314642829/whitepaperfullen.pdf.
16. European Commission (2012). Guidelines on dual careers of athletes—Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport. Available: https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf.
17. European Commission (2016). Directorate General for Education and Culture., Amsterdam University of Applied Sciences, Birch Consultants, Talented Athlete Scholarship Scheme, Vrije Universiteit Brussel. Study on the minimum quality requirements for dual career services: Final report. LU: Publications Office; Available: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/345818>.
18. Gjaka, M., Tessitore, A., Blondel, L., Bozzano, E., Burlot, F., Debois, N., ... & Doupona, M. (2021). Understanding the educational needs of parenting athletes involved in sport and education: The parents' view. *PLoS One*, 16(1), e0243354.
19. Gouttebauge, V., Bindra, A., Blauwet, C., Campriani, N., Currie, A., Engebretsen, L., Hainline, B., Kroshus, E., McDuff, D., Mountjoy, M., Purcell, R., Putukian, M., Reardon, C. L., Rice, S. M., & Budgett, R. (2021). International Olympic Committee (IOC) Sport Mental Health Procjena Tool 1 (SMHAT-1) and Sport Mental Health Recognition Tool 1 (SMHRT-1): Towards better support of athletes' mental health. *British Journal of Sports Medicine*, 55, 30–37. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102411>.
20. Guidotti, F., Conte, D., Bertocchi, L., Doupona, M., & Capranica, L. (2023). Dual career in European-funded projects: a critical analysis and review. *Revista Brasileira de Ciências do Esporte*, 45, e20230057.
21. Guidotti, F., Cortis, C., & Capranica, L. (2015). Dual career of european student-athletes: A systematic literature review. *Kinesiologia Slovenica*, 21(3).
22. Izzicupo, P., Di Baldassarre, A., Chinassi, B., Abelkašns, I., Bisenieks, U., Sánchez-Pato, A., ... & More Than Gold Consortium. (2022). Exploring dual career quality implementation at European higher education institutions: Insights from university experts. *Plos one*, 17(11), e0277485.
23. Kegelaers, J., Wylleman, P., Defruyt, S., Praet, L., Stambulova, N., Torregrossa, M., Kentta, G., & De Brandt, K. (2022). The mental health of student-athletes: A systematic scoping review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2022.2095657>.
24. Sánchez-Pato, A. et al. (2017). An Innovative European Sports Tutorship Model of the Dual Career of Student-Athletes. UCAM Catholic University of Murcia Publ.
25. Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 74-88.
26. Stambulova, N. B., Ryba, T. V., & Henriksen, K. (2021). Career development and transitions of athletes: The international society of sport psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(4), 524-550.
27. Stambulova, N., Wylleman, P., Torregrossa, M., Erpič, S. C., Vitali, F., De Brandt, K., ... & Ramis, Y. (2023). FEPSAC position statement: Athletes' dual careers in the European context. *Psychology of sport and exercise*, 102572.
28. Tessitore, A., Capranica, L., Pesce, C., De Bois, N., Gjaka, M., Warrington, G., ... & Doupona, M. (2021). Parents about parenting dual career athletes: A systematic literature review. *Psychology of Sport and Exercise*, 53, 101833. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101833> PMID: 33110396
29. Varga, K., MacDonncha, C., Blondel, L., Bozzano, E., Burlot, F., Costa, R., ... & Doupona, M. (2021). Collective conceptualization of parental support of dual career athletes: The EMPATIA framework. *Plos one*, 16(9), e0257719.

Projekat TALENT

Uvod u obrazovanje zasnovano na Cloud-u za kreativne sportske talente

www.talent-edu.eu

**Sufinansira
Evropska unija**

Ovaj dokument se odnosi na Projekat, a koji su korisnici zajednički ili pojedinačno izradili u bilo kom obliku i na bilo koji način, odražava isključivo stav autora i Nacionalna agencija i Evropska komisija nisu odgovorne za bilo kakvu upotrebu informacije koje sadrži.

